

CENTRALNA BANKA
BOSNE I HERCEGOVINE

ЦЕНТРАЛНА БАНКА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

INFO ИНФО

СВВІН / ЦББІХ

Info • Centralna Banka Bosne i Hercegovine Инфо • Централна Банка Босне и Херцеговине
studeni-prosinac | novembar-decembar | новембар-децембар

2019.

Centralna banka Bosne i Hercegovine

Info CBBiH priprema:
Služba za odnose sa javnošću,
Služba za publikacije i biblioteku
Služba za protokol i prevođenje

Maršala Tita 25, 71000 Sarajevo
Web stranica: www.cbbh.ba;
E-mail: pr@cbbh.ba;
Telefon: (033) 278 123

Centralna banka Bosne i Hercegovine

Info CBBiH priprema:
Služba za odnose sa javnošću
Služba za publikacije i biblioteku
Služba za protokol i prevođenje

Maršala Tita 25, 71000 Sarajevo
Web stranica: www.cbbh.ba;
E-mail: pr@cbbh.ba;
Telefon: (033) 278 123

Централна банка Босне и Херцеговине

Инфо ЦББиХ припрема:
Служба за односе са јавношћу
Служба за публикације и библиотеку
Служба за протокол и превођење

Маршала Тита 25, 71000 Сарајево
Веб страница: www.cbbh.ba;
Е-маил: pr@cbbh.ba;
Телефон: (033) 278 123

SKUPOVI

CBBiH i USAID organizovali konferenciju „Makroekonomske neravnoteže i konvergencija s EU“

U Sarajevu je 7.11.2019. godine, u organizaciji Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) i Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), održana međunarodna istraživačka konferencija pod nazivom „Makroekonomske neravnoteže i konvergencija s EU“.

Analiza makroekonomskih neravnoteža je ključna u kontekstu optimizacije kombinovanih politika. Ekonomski preokreti su rijetko uzrokovani pojedinačnim faktorima. Efikasna kombinacija politika zahtijeva istovremeno rješavanje svih slabih tačaka. Identifikovane makroekonomske neravnoteže mogu, ali ne moraju, završiti kao ekonomska ili finansijska kriza. Međutim, neuspjeh u njihovom rješavanju je štetan za proces dugoročnog usaglašavanja s drugima.

CBBiH želi podsticati naučno zasnovane diskusije o trenutnom stanju u makroekonomskom okruženju Bosne i Hercegovine, trenutnim pravcima razvoja i identifikovati neke od oblasti gdje su promjene poželjne i trebaju biti planirane. Zbog toga je CBBiH na konferenciju pozvala autore interesantnih istraživačkih radova iz oblasti makroekonomskih neravnoteža i procesa konvergencija. Među panelistima su bili i predstavnici relevantnih međunarodnih institucija koje su fokusirane na analizu makroekonomskih neravnoteža.

Empirijska istraživanja, koja su bila osnova za diskusiju, naglasila su značajne trendove u neravnotežama članica Evropske unije (EU) iz Srednje i Istočne Evrope i zemalja Zapadnog Balkana. Osnovni nalazi iz sesija su ukazali na vrste izazova koje bi se mogle naći pred zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo u EU, uz osvrt na brzinu realne ekonomske konvergencije. Predstavljena su i istraživanja CBBiH o ključnim makroekonomskim neravnotežama u zemlji.

Tokom sesija obrađene su dvije teme od posebnog interesa za centralne banke: usklađenost između poslovnog i finansijskog ciklusa te realnog deviznog kursa. Nijedno od ovih pitanja ne zavisi isključivo od djelovanja centralnih banaka, ali i harmonizacija među ciklusima i realni devizni kurs imaju uticaja na način na koji se vodi monetarna politika.

Učesnike konferencije pozdravio je guverner CBBiH dr. Senad Softić sa željom da konferencija doprinese poboljšanjima u procesima planiranja makroekonomskih politika u Bosni i Hercegovini i vođenju produktivnih i profesionalnih dijaloga s institucijama EU. U svom govoru, guverner je naveo da se mnogi stručnjaci slažu da su velike neravnoteže na makro nivou bile glavni uzrok krize u eurozoni. EU je reagovala uvodeći brojne institucionalne i organizacione izmjene. Spomenuo je neke od najvažnijih makroekonomskih neravnoteža: prekomjerni deficiti i zaduženja vlada, prekomjerna kreditna ekspanzija banaka, baloni na tržištu dionica i nekretnina i veliki suficiti ili deficiti vanjskog računa. Svi oni, ako se ne riješe, mogu imati za

posljedicu ozbiljne ekonomske probleme. Guverner je istakao da put prema pristupanju EU sa sobom nosi strukturalne promjene u ekonomijama zemalja kandidata te da će sam proces konvergencije generisati neravnoteže koje moraju biti adekvatno tretirane kako ne bi došlo do makroekonomske nestabilnosti.

„Put pristupanja EU donosi strukturalne promjene za ekonomiju zemlje kandidata. Sam proces konvergencije će uzrokovati neravnoteže koje, bez adekvatnog pristupa, mogu biti opasne za makroekonomsku stabilnost. Ako

se neravnoteže zanemare, zemlja može, u najboljem slučaju, ostati u procesu pristupanja dugo vremena. U toku perioda pristupanja, zakonodavstvo i institucionalni okvir EU nastavljaju da se razvijaju, tako da to može pokrenuti dodatne izazove u procesu ekonomske konvergencije“, kazao je guverner Softić.

Samostalni stručni saradnik u Uredu glavnog ekonomiste CBBiH Antonio Musa, u okviru svoje prezentacije o ključnim makroekonomskim neravnotežama u slučaju BiH, osvrnuo se na nekoliko ključnih stavki. U BiH je nastavljen privredni rast po umjerenim stopama od oko 3% godišnje, koje nisu dovoljne za bržu razvojnu konvergenciju, s obzirom na to da BiH dostiže tek 31% prosječnog nivoa razvoja EU. Rast se ostvaruje uz makroekonomske neravnoteže koje su izražene u odnosima s inostranstvom, na tržištu rada i uz dugoročno nepovoljnu strukturu investicija. Visoka stopa strukturne nezaposlenosti, negativna demografska kretanja i niske stope učešća radne

snage ograničavaju potencijalni rast privrede u dugom roku, a efekat rada na potencijalni rast smanjivaće se zbog starenja stanovništva i iseljavanja. Deficit tekućeg računa platnog bilansa BiH i neto stanje međunarodnih ulaganja izlaze izvan okvira koji su indikatorima makroekonomskih neravnoteža u EU određeni kao održivi. Ovo samo po sebi ne predstavlja ozbiljnu neravnotežu, jer je karakteristično za zemlje u razvoju, te je potrebno uzeti u obzir način finansiranja deficita. Naglašeno je da u BiH privatni sektor nije prekomjerno zadužen i da nema indikatora unutrašnjih neravnoteža koji bi ukazivali na prekomjernu domaću potražnju.

STATISTIKA

CBBiH širi setove i podiže kvalitet statističkih informacija

Pouzdana statistika je neophodan preduslov za kvalitetno donošenje odluka i analiziranje tržišta i podjednako je neophodna i poslovnoj zajednici i vladinim institucijama, ali i istraživačima u različitim oblastima. Samo na osnovu obuhvatnih i pravovremenih statističkih podataka moguće je razumjeti šta se događa u ekonomskim kretanjima i kakve korekcije treba poduzeti da bi se omogućila snažnija ekonomska aktivnost i spriječila krize i neravnoteže. Važna lekcija iz velike recesije iz 2007. godine ukazala je da jednostavno nisu postojali indikatori o mnogim važnim ekonomskim pojavama, niti je bilo dovoljno provjere kvalitete i uvezanosti statistika. Sve to skupa dovelo je do situacije da ostaju neprimijećene prijetnje koje su na kraju eskalirale i koje su proizvele ogromne štete i uzdrmale globalnu ekonomiju.

Domaći statistički sistem i produkcija podataka u nedovoljno razvijeni u poređenju sa standardima u razvijenim zemljama i Evropskoj uniji. Procjena je da BiH proizvodi oko 30% zahtijevanih EU statističkih setova. Mnogi setovi statističkih podataka i istraživanja nisu još ustanovljeni ili nemaju dovoljnu frekvenciju, pa domaću statistiku očekuje velika zadaća da podigne obim i kvalitetu statistike. Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) ulaže značajne napore da proširi setove ekonomskih statističkih informacija, s jedne strane da bi mogla preciznije analizirati i osmatrati ekonomska kretanja i voditi diskusiju s drugim institucijama, a s druge strane da široj javnosti pruži dodatne objektivne pokazatelje.

Početak 2019. godine uspostavljeni su kvartalni podaci o nebankarskom finansijskom sektoru u BiH, što uključuje više od 100 finansijskih institucija za koje se prikupljaju i obrađuju bilansni podaci. Iako se izvorni podaci razlikuju po strukturi, koristi se jedinstvena shema Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i na kraju se kroz obradu dobiju agregirani bilansni podaci s istom strukturom za sve podsektore. Na osnovu toga je moguće međusobno analizirati pojedine podsektore – osiguranje, investicione fondove, mikrokreditne organizacije, lizing, ali i direktno upoređivati s bankarskim sektorom. Trend u razvijenijim finansijskim sistemima je da se sve veći dio finansijske intermedijacije dešava izvan bankarskog sektora, pa je

važno imati pouzdane statističke podatke o nebankarskom sektoru i pratiti kako se on razvija i na koji način finansira realni sektor.

Istraživanje o inflacijskim očekivanjima je standardna alatka koja se koristi da bi se prikupile vrijedne informacije o percepciji inflacije u javnosti. Monetarne institucije uobičajeno pridaju veliku pažnju inflacijskim kretanjima, te je vrlo važno znati kako ostali učesnici na tržištu procjenjuju inflacijske trendove. Evropska centralna banka (ECB) i Evropska komisija (EC) su sugerisali da bi trebalo uspostaviti istraživanje ovog tipa, te ga je CBBiH u 2019. pokrenula i objavila rezultate. Na osnovu odgovora profesionalaca iz finansijskog sektora, pokazalo se da ne postoji bojazan od nekontrolisanog ubrzanja inflacije u 2019. i 2020. godini, da su inflatorna očekivanja dobro usidrena i da postoji povjerenje oko ovog makroekonomskog fenomena. Međutim, ovi rezultati ukazuju na neke druge probleme u zvaničnoj statistici o kojima se neko vrijeme govori. Anketno viđenje inflacije, iznad 1%, u dobroj mjeri odstupa od zvanične iskazane inflacije mjerene indeksom potražračkih cijena, ispod 0,5%, a što ukazuje na neke potencijalne nedostatke u zvaničnoj statistici i potrebi da prekontroliša kvalitet kompilacije indeksa CPI.

Objektivno sagledavanje fiskalne pozicije je jedna od ključnih makroekonomskih analiza, te se na osnovu njega može procijeniti fiskalna politika i uticaj na ekonomiju, ali i imati uvid finansiranja vladinog deficita i duga. Fiskalna statistika je po sebi komplikovana, ali u BiH je dodatno zakomplikovana zbog velike fiskalne decentralizacije i velikog broja budžeta, koji se trebaju konsolidirati. CBBiH je već više godina razvijala ovu statistiku, a prema EU standardima, pa je konačno ove godine poslala puni set podataka prema Eurostatu. Ovi podaci odslikavaju ukupne vladine prihode i potrošnju objedinjeno za BiH, uključujući općine, gradove, kantone, entitete, institucije BiH, a s obzirom na istu metodologiju moguće je direktno komparirati sa zemljama članicama i kandidatima. S tim u vezi je javni dug prema definiciji iz Maastrichtskog kriterija, koji je na raspolaganju na kvartalnoj osnovi. Sama definicija javnog duga je vrlo kontraverzna tema, a mi smo bili dužni da primijenimo standardnu definiciju u EU, koja se može koristiti za procjenu konvergencije i MIP indikatora o neravnotežama.

Eksterna pozicija zemlje se mjeri s nekoliko setova makroekonomskih podataka, a jedan od njih je međunarodna investiciona pozicija (IIP) kroz koju se sagledava iznos potraživanja i dugovanja prema ostalim ekonomijama. Kao tranziciona zemlja, BiH je u poziciji da prima naglašene

finansijske prilive iz inostranstva u različitim oblicima, te da ima poziciju neto dužnika, dakle ima veća dugovanja od potraživanja prema ostatku svijeta. Da bismo imali precizniji i ažurniji uvid, CBBiH je razvila kvartalnu međunarodnu poziciju umjesto dosadašnje godišnje, pa se sada mogu preciznije mjeriti promjene u pogledu stanja investicija. Ova vrsta statistike je već uvriježena u mnogim ekonomijama, pa će i BiH moći prezentirati svoju eksternu poziciju, uključujući ukupan vanjski dug, svaka tri mjeseca, što će analitičarima i kreatorima politika pomoći da razumiju dinamiku prekograničnih finansijskih tokova, u kombinaciji s platnobilansnim tokovima.

Uskoro će biti pokrenuto novo istraživanje vezano za kreditnu aktivnost banaka. Ovim istraživanjem se kod komercijalnih banaka ispituje potražnja i ponuda kredita te se onda na osnovu prikupljenih informacija mogu ocijeniti uslovi na tržištu. Ovim standardnim istraživanjem se rašireno služe centralne banke za ocjenu monetarnih uslova i potrebnih korekcija. Agregirani rezultati će biti javno dostupni, pa će svi imati uvid da li se pooštavaju ili labave kreditni uslovi te kakva

je tražnja za kreditima. Planira se proširivanje indikatora vezanih za kamatne stope prema ECB metodologiji. Prosječne kamatne stope za cijeli kreditni portfolio, na ukupna stanja, upotpuniće set prosječnih kamatnih stopa i omogućiti još detaljniju analizu za analitičare i banke.

Statističke aktivnosti centralnih banaka se ponekada previđaju i ostaju u sjeni drugih funkcija na finansijskom segmentu. Međutim, sve evropske centralne banke posvećuju izuzetnu pažnju kompilaciji statistike i centralne banke unutar eurozone imaju redukciju mnogih funkcija zbog vođenja jedinstvene monetarne politike, ali statistika je jedna od funkcija koja zahtijeva dalje širenje i nove resurse. CBBiH će, u sklopu statističkog sistema u BiH, i dalje raditi na proširivanju statistike iz svog domena i podizanju njenog kvaliteta. Postojeći Sporazum o stabilizaciji i proširivanju sa EU, a nadamo se i skorašnji kandidatski status, nametaće da se jako ubrzano razvija ekonomska statistika, jer je to jedan od bitnih preduslova da se može voditi kvalitetan dijalog o ekonomskim politikama i reformama, onako kako je uobičajeno u Briselu.

KOMUNIKACIJA S JAVNOŠĆU

Izuzetno dinamična 2019. godina

Tokom 2019. godine, Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) je kontinuirano informisala javnost o svojim redovnim aktivnostima, ali i drugim događajima za koje su mediji bili zainteresovani. S tim u vezi, kroz medije, koji predstavljaju primarni kanal komuniciranja CBBiH s javnošću, realizovan je izuzetno veliki broj upita, od kojih se većina odnosila na devizne rezerve, kreditnu zaduženost, kamatne stope, investicije, doznake iz inostranstva, blokirane račune i krivotvorine.

U svojim istupima prema javnosti, CBBiH je planski radila na podizanju svjesnosti o uspješnosti CBBiH na ispunjavanju mandata u skladu sa Zakonom o CBBiH (održavanje currency boarda, stabilnost valute) te ostalih obaveza (doprinos finansijskoj stabilnosti, stabilnost platnih sistema, međunarodna saradnja i evropske integracije, transparentnost u radu). Poseban naglasak tokom 2019. godine bio je na prezentiranju unapređenja u radu CBBiH, a koje se odnosi na modernizaciju platnih sistema.

Veliki broj upita stigao je putem zvanične e-mail adrese, te je i na ovaj način CBBiH nastojala građanima pomoći i pružiti odgovore ukoliko su bili u nadležnosti institucije. Građani su se obraćali i putem zahtjeva po osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama BiH, te je tokom 2019. godine obrađen izuzetno veliki broj zahtjeva i izdata rješenja po istim.

Imajući u vidu popularnost društvenih mreža, za instituciju poput CBBiH nužno je i prisustvo na digitalnim platformama, pa tako i na društvenim mrežama. Stoga je dat prijedlog regulisanja online komuniciranja CBBiH kojim je data analiza društvenih mreža od interesa za CBBiH i predložen prijedlog za uvođenje novih kanala.

Realizacija preporuka iz ove analize planirana je za 2020. godinu.

Na osnovu aktivnosti provedenih s konsultantima u okviru FINRA projekta s kojim CBBiH ima potpisan sporazum o saradnji te uočenih potreba unapređenja vizuelnog identiteta i ukupne komunikacije, u CBBiH je pokrenuta i na Upravnom vijeću usvojena inicijativa za pokretanje procesa izrade idejnog rješenja logotipa CBBiH. Proces izrade rješenja novog logotipa CBBiH podstaknut je potrebom za unapređenjem i modernizacijom vizuelnog identiteta institucije. Svrha jasnog vizuelnog identiteta koji se želi postići ovim procesom je stvaranje harmonične slike o organizaciji, koristeći se jedinstvenim pristupom kod raznih oblika vizuelnih manifestacija, s konačnim ciljem postizanja jasne prepoznatljivosti i pozitivne percepcije naše institucije u javnosti.

Budući da se za informisanje šire javnosti koristi i web stranica CBBiH, krajem 2019. godine pokrenuta je i anketa o zadovoljstvu korisnika web stranice CBBiH. U narednom periodu radiće se analiza komentara te će dobijeni rezultati biti iskorišteni za poboljšanje online prisutnosti CBBiH.

U okviru edukacije i finansijske inkluzije, u 2019. godini su, prigodnim aktivnostima za osnovce i srednjoškolce, u CBBiH obilježeni Svjetska sedmica novca te Svjetski dan štednje. Ovi i slični događaji sastavni su dio finansijske edukacije koju CBBiH posljednjih godina provodi s ciljem jačanja finansijske inkluzije na način odgovornog upravljanja finansijama za dobrobit ekonomskog razvoja i rasta Bosne i Hercegovine. U saradnji s partnerskom organizacijom, štampane su i prigodne publikacije o temi finansijska edukacija i inkluzija.

Također, u okviru finansijske edukacije i inkluzije, pokrenuta je i web stranica fined.cbbh.ba čiji je osnovni cilj unapređenje znanja o finansijama i finansijskim uslugama te općenito širenje znanja o ovom segmentu života. Na ovoj web stranici biće obrađivani, kreirani i objavljeni materijali, odnosno osnovne informacije o novcu uopšte, o domaćoj valuti, o ulozi CBBiH, o štednji i dr. na stručan i edukativan način. Materijali

će biti kreirani za sve starosne grupe i obrađeni na način koji omogućuje pružanje dovoljno informacija onima koji nisu stručnjaci u ovim oblastima, a u potrazi su za osnovnim teoretskim znanjem i informacijama. U pokretanju ove web stranice, CBBiH se rukovodila činjenicom da funkcionisanje finansijskih usluga, kao i njihova transparentnost, u velikoj mjeri zavise od razumijevanja te oblasti od strane zainteresovanih osoba. Dobra informisanost o ovoj materiji preduslov je za podsticanje efikasne i široke, a ponajviše pravilne upotrebe dostupnih finansijskih usluga, za podsticanje štednje i efikasnijeg upravljanja novcem, za podsticanje odgovornog investiranja i sl.

Centralnoj banci Bosne i Hercegovine je sredinom 2019. godine uručeno priznanje „Poslovni potez godine 2018“ u

finansijskom sektoru, za nadogradnju Jedininstvenog registra računa poslovnih subjekata u BiH. Ovaj potez kao najuspješniji u finansijskom sektoru prepoznali su portal Indikator.ba i Privredna komora Federacije Bosne i Hercegovine, a ista je velikim dijelom rezultat proaktivnog rada s medijskim kućama.

Tokom 2019. godine, uz aktivnosti na polju finansijske edukacije i inkluzije, CBBiH je također nastavila s promocijom društveno odgovornog poslovanja. Uposlenici banke su učestvovali u akcijama dobrovoljnog davanja krvi te akcijama prikupljanja i reciklaže starog papira. Osim podizanja svijesti i razvijanja proaktivnog odnosa prema očuvanju životne sredine, ove akcije su također generisale i određena sredstva koja su iskorištena u humanitarne svrhe.

FINANSIJSKI RIZICI

Upravljanje rizikom likvidnosti u CBBiH

Finansijski rizici koji prate proces upravljanja deviznim rezervama i koji se identifikuju i kvantifikuju odgovarajućim parametrima i ograničenjima koji odražavaju toleranciju rizika Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) su: kreditni rizik, tržišni rizici (devizni rizik i rizik kamatne stope) i rizik likvidnosti.

Rizik likvidnosti se odnosi na moguće poteškoće u brzom likvidaciji dijela aktive kada je to neophodno, što je obično u situacijama kada su tržišni uslovi nepovoljni ili kada na finansijskom tržištu ne postoji mogućnost ostvarivanja odgovarajuće cijene za navedenu aktivu. Pod pojmom likvidne aktive definiše se aktiva čija konverzija u novčana sredstva podrazumijeva minimalne transakcione troškove i čija je vrijednost najbliža tržišnoj vrijednosti, dok se proces upravljanja rizikom likvidnosti odnosi na obezbjeđivanje gotovinskih iznosa po osnovu deviznih rezervi u kratkom vremenskom periodu i uz prihvatljive troškove.

Usljed primjene aranžmana valutnog odbora, odnosno potrebe za potpunom konvertibilnošću domaće valute u stranu i obrnuto, devizne rezerve CBBiH posebno su izložene riziku likvidnosti. Najveći dio centralnih banaka ukupni portfolio deviznih rezervi dijeli na: likvidni i investicioni portfolio. U likvidnom portfoliju, devizne rezerve su investirane u najlikvidnije finansijske instrumente u skladu s potražnjom za likvidnim sredstvima, dok u investicionom portfoliju, osim zahtjeva za likvidnošću i sigurnošću, postoji naglasak za ostvarivanjem prinosa pri investiranju deviznih rezervi.

U procesu upravljanja deviznim rezervama, neophodno je osigurati da rizik likvidnosti, kao i ostali rizici koji prate taj proces, budu u skladu s ciljevima u okviru ograničenja postavljenih Zakonom o CBBiH, kao i da se u skladu s postavljenim ograničenjima u srednjoročnom periodu na investicije generišu optimalni povrati za odabrani nivo rizika. S obzirom na obavezu garantovanja konvertibilnosti KM, dnevna likvidnost treba da bude obezbijeđena ročnom usklađenošću deviznih rezervi uz konstantno nadgledanje stvarnih i projiciranih budućih novčanih tokova.

Okvir za likvidnost treba da uskladi prognozirane potencijalne potrebe za likvidnošću s odgovarajućim likvidnim instrumentima, a likvidnost svakog pojedinačnog finansijskog instrumenta podobnog za investiranje treba da bude razmotrena na odgovarajući način prije nego što se izvrši investiranje u taj finansijski instrument.

Zahtjev za ukupnom likvidnošću deviznih rezervi osiguran je držanjem dovoljnog iznosa veoma likvidnih finansijskih instrumenata u portfoliju u skladu s definisanim ograničenjima. CBBiH vrši procjenu potencijalnih potreba za likvidnošću i identifikaciju likvidnih finansijskih instrumenata, pri čemu se rizik likvidnosti minimizuje ograničavanjem dijela aktive koji se može reinvestirati u svakom trenutku i visoko kvalitetnih likvidnih vrijednosnih papira.

U cilju upravljanja rizikom likvidnosti, prate se svi raspoloživi indikatori rizika, kao što su:

- Rizik koncentracije,
- Veličina emisije pojedinačnog vrijednosnog papira,
- Iznos investiranja u pojedinačne vrijednosne papire,
- Obim trgovine vrijednosnog papira na dnevnom nivou,
- Spread između kotirane cijene prodaje i cijene kupovine, odnosno kotirani rasponi između ponuđenih prodajnih i kupovnih cijena (bid/ask spread),
- Prosječna veličina lotova kojima se trguje.

Rizikom likvidnosti se upravlja:

- Propisivanjem iznosa sredstava koji zadovoljavaju dnevne potrebe za likvidnošću i finansijskih instrumenata koji zadovoljavaju kriterij dnevne likvidnosti,
- Propisivanjem iznosa gotovine u stranoj konvertibilnoj valuti koja se drži u trezorima,
- Propisivanjem minimalnog učešća likvidnog portfolija u ukupnom portfoliju deviznih rezervi i finansijskih instrumenata koji čine likvidni portfolio,
- Propisivanjem ograničenja maksimalne izloženosti ka pojedinačnim ugovornim stranama (entitetima/izdavaocima),

- Propisivanjem minimalne veličine emisije pojedinačnog vrijednosnog papira u koji je dozvoljeno investiranje,
- Propisivanjem maksimalnog iznosa investiranja u pojedinačne vrijednosne papire,
- Praćenjem dnevnog prometa na tržištu pojedinačnih vrijednosnih papira, kotiranih raspona između ponuđenih prodajnih i kupovnih cijena i prosječne veličine lotova kojima se trguje.

Obim potreba za likvidnošću kontinuirano se prati i analizira u cilju adekvatnog upravljanja rizikom likvidnosti i utvrđivanja da li je nivo potreba za likvidnošću dobro procijenjen u periodu posmatranja.

Odjeljenje za upravljanje rizicima CBBiH upravlja rizicima investiranja deviznih rezervi implementirajući aktivnosti utvrđivanja rizika i procjene rizika, razvija i sugeriše odgovarajuće strategije za upravljanje rizikom.

STATISTIKA

CBBiH proizvela kvartalni izvještaj o međunarodnoj investicijskoj poziciji za BiH

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) proizvela je i objavila izvještaj o kvartalnoj međunarodnoj investicijskoj poziciji za Bosnu i Hercegovinu. Objavljeni podaci pokrivaju period od 2007. godine zaključno s trećim kvartalom 2019. godine.

Međunarodna investicijska pozicija (IIP) je dio makroekonomskih statistika koja prikazuje na određeni datum vrijednost ukupne finansijske aktive koju potražuju rezidenti BiH od nerezidenata i pasive rezidenata BiH u odnosu na ostatak svijeta. Razlika između aktive i pasive predstavlja neto poziciju. Glavne komponente finansijske aktive i pasive u izvještaju o međunarodnoj investicijskoj poziciji su direktne investicije, portfolio investicije, finansijski derivativi i ostale investicije (valuta i depoziti, zajmovi, trgovinski krediti i sl.), s tim što aktiva uključuje i rezervnu aktivu.

Prema objavljenim podacima, neto finansijska pozicija za BiH na kraju trećeg kvartala 2019. godine je bila negativna i iznosila -14,29 milijarde KM, što je u odnosu na kraj prethodne godine manje za 2,25%. Negativna pozicija je karakteristična za tranzicijske zemlje, kada se domaća ekonomija za svoj rast oslanja na kapitalne prilive iz inostranstva. Smanjenje neto finansijskog deficita rezultat je većeg rasta aktive u inostranstvu u odnosu na rast pasive bh. ekonomije.

Razvijanje ove statistike urađeno je kroz implementaciju IPA 2015 EU Twinning projekta, u kojem su statističari iz CBBiH saradivali i dobili stručnu pomoć od eksperata iz Danske i Finske. Implementacija ovog IPA EU projekta za cilj ima harmonizaciju standarda primijenjenih u CBBiH za kompilaciju i diseminaciju statistika sa standardima koji se primjenjuju u EU, a sve u cilju ispunjavanja zahtjeva konvergencije BiH u EU.

Uvođenjem kvartalnog izvještaja o međunarodnoj investicijskoj poziciji, umjesto dosadašnjeg godišnjeg, BiH je ispunila uslov EU vezano za frekvencije izvještavanja o međunarodnoj investicijskoj poziciji zemlje, kao i standarda primijenjenih pri kompilaciji iste, te su stvoreni uslovi za redovno dostavljanje Eurostatu. Detalji o kvartalnom kretanju finansijske aktive i pasive za BiH, njihovih komponenti i neto pozicije mogu se vidjeti na statističkom portalu CBBiH.

ISTRAŽIVANJE

Stabilna inflaciona očekivanja u BiH

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) pokrenula je istraživanje o inflacionim očekivanjima u cilju boljeg analiziranja cjenovnih kretanja i doprinosa vođenju ekonomskih politika u zemlji. Ovo standardno istraživanje percepcije o inflaciji provodi većina centralnih banaka, a Evropska centralna banka (ECB) i Evropska komisija (EC) su, kroz zaključke Ekonomskog dijaloga, sugerisale da se isto treba uspostaviti i u Bosni i Hercegovini.

U ovoj početnoj fazi, anketom je obuhvaćen finansijski sektor, a provodi se dva puta godišnje. Pri tome se od anketiranih traže predviđanja za tekuću i narednu godinu. Iako je ovo istraživanje na volonterskoj osnovi, CBBiH je naišla na vrlo dobru reakciju kod finansijskih institucija (banaka i osiguravajućih društava) s visokom stopom odgovora.

Do sada su obavljena dva vala istraživanja (u martu i oktobru 2019. godine) i rezultati pokazuju stabilnu usidrenost inflacionih očekivanja s blagim smanjenjem projekcija.

Inflaciona očekivanja za tekuću godinu u oktobru su bila 1,3% i niža su nego u martu kada su iznosila 1,5%. Kada je riječ o inflacionim očekivanjima za 2020. godinu, ona su u oktobru također snižena i iznose 1,4%, dok su u martu 2019. godine ista očekivanja iznosila 1,7%. Rezultati ukazuju da postojeći monetarni aranžman i kretanja omogućavaju održavanje niske, stabilne i predvidive inflacije, što je jedan od neophodnih preduslova za održivi ekonomski rast.

U skladu s najboljom međunarodnom praksom, a radi transparentne komunikacije s javnošću i očuvanja kredibiliteta monetarne politike, CBBiH će nastaviti s redovnim provođenjem ovog istraživanja i objavljivanjem rezultata. Anketa se provodi na uzorku grupe banaka i osiguravajućih društava, a unutar tih institucija se traži kompetenta osoba koja može dati odgovore na anketu. Očekujemo da će institucije i dalje imati pozitivan odnos, kako se istraživanje bude proširivalo.

NOVČANICE

U opticaju dodatne količine novčanica štampanih u 2019. godini

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) je 4.11.2019. godine pustila u opticaj novčanice konvertibilne marke u apoenima od 10, 20, 50 i 100 KM, dodatno štampane u 2019. godini. Novčanice navedenih apoeni, izdanje 2019. godina, štampane su u skladu s redovnim aktivnostima CBBiH, koje imaju za cilj osigurati dovoljno novčanica odgovarajuće apoenske strukture za potrebe gotovinskog prometa u BiH. Novo izdanje novčanica zamijeniće u opticaju novčanice prethodnih izdanja, koje će zbog dotrajalosti tokom prethodnih godina biti povučene iz opticaja.

Osnovna obilježja novčanica štampanih u 2019. godini ostaju ista kao i na novčanicama prethodnih izdanja,

s tom razlikom što je na novom izdanju naznačena brojčana oznaka „2019“ kao godina štampanja apoena i faksimil potpisa guvernera CBBiH „Senad Softić“ je pored ostalih apoena i na novčanici apoena 20 KM koja se prvi put izrađuje nakon 2012. godine. Takođe, naziv lokacije fragmenta stečka na naličju novčanice apoena 10 KM, verzija Federacija BiH, usklađen je s Odlukom o izmjeni Odluke o osnovnim obilježjima i dizajnu novčanica konvertibilne marke apoena 10, 20, 50 i 100 KM, „Službeni glasnik BiH“, 49/18. Novčanice prethodnih izdanja svih apoena, čiji je kvalitet zadovoljavajući u skladu sa standardima CBBiH, i dalje će ostati u opticaju kao zakonsko sredstvo plaćanja.

Štampanje novih količina novčanica konvertibilne marke nema inflacijski efekat, jer nijedna KM neće biti puštena u opticaj bez poštivanja principa valutnog odbora, što znači da svaka izdana konvertibilna marka ima pokriće u stranoj valuti po fiksnom kursu. Novčanice se u opticaj puštaju sukcesivno, odnosno prema potrebi, posredstvom glavnih jedinica i filijala CBBiH.

SERVISIRANJE VANJSKOG DUGA

Pozitivno revizorsko mišljenje za CBBiH

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) je u svim materijalno značajnim aspektima postupala u skladu s odredbama Ugovora o servisiranju vanjskog duga Bosne i Hercegovine za 2018. godinu, navodi se u Izvještaju Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine koji je izvršio reviziju računa za servisiranje vanjskog duga za 2018. godinu.

Revizija je poduzeta na osnovu Ugovora o servisiranju vanjskog duga koji je zaključen između Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine (MFT BiH) i CBBiH, na osnovu kojeg

Ministarstvo daje ovlaštenje CBBiH da, u skladu s važećim propisima, u ime i za račun Ministarstva obavlja poslove agenta za servisiranje vanjskog duga BiH. Revizija je izvršena u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizionih institucija (ISSAI). Ovi standardi zahtijevaju da se revizija planira i izvrši na način koji omogućava da se revizija u razumnoj mjeri uvjeri da je CBBiH postupila u skladu s odgovarajućim odredbama Ugovora o servisiranju vanjskog duga koji definiše procedure otvaranja računa, procedure servisiranja (plaćanja) vanjskog duga, upravljanje računom, osiguranje deviznog pokrića za otplate dospjelih anuiteta u stranoj valuti, izvještavanje Ministarstva o dnevnim promjenama i stanju računa i svim transakcijama vezanim za račun, kao i funkcionisanje sistema internih kontrola koje osiguravaju funkcionisanje računa u skladu s njegovom namjenom i sprečavaju zloupotrebe i neovlašteno korištenje računa.

TREZORSKE AKTIVNOSTI

Zamjena trezorskih mašina

Nakon provedenog postupka javne nabavke, Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) je, sa dobavljačem Giesecke + Devrient Currency Technology GmbH, Njemačka, sklopila Ugovor o nabavci trezorskih mašina za potrebe CBBiH, koji je stupio na snagu od 30.10.2019. godine. Navedenim ugovorom u trogodišnjem periodu CBBiH će biti isporučeno ukupno deset novih trezorskih mašina.

Ovim procesom postepeno će biti zamijenjene postojeće trezorske mašine za obradu novčanica koje su u upotrebi duži niz godina u svim trezorima CBBiH i za koje je prestala ili će u skorijem periodu prestati servisna podrška od proizvođača.

Kod nove nabavke radi se o mašinama sa osnovnim funkcijama, kako slijedi:

- Osmam desktop mašina sa mogućnošću provjere autentičnosti, brojanja i sortiranja novčanica po kvaliteti, kao i sa mogućnostima uvezivanja u softverski sistem izvještavanja (mašine za potrebe glavnih jedinica i Filijale Brčko),

- Jedna desktop mašina sa opcijama provjere autentičnosti, brojanja i sortiranja novčanica po kvaliteti sa dodatnim modulom i opcijom automatskog uništavanja novčanica nepodobnih za optičaj (mašina za potrebe Odjeljenja trezora),
- Jedna velika samostojeća mašina sa opcijama provjere autentičnosti, brojanja i sortiranja novčanica po kvaliteti, automatskim modulom za pakovanja buntova u foliju, opcijom automatskog uništavanja novčanica i softverom koji vrši prikupljanje podataka sa mašina koje su u sistemu mašinske prerade novčanica u svim trezorima (mašina za potrebe Odjeljenja trezora).

Trezori CBBiH svakodnevno mašinski obrađuju velike količine novčanica i od izuzetne je važnosti da se mašinskom obradom novčanica obezbijedi adekvatna provjera autentičnosti novčanica, tačnost i pouzdanost provjere količine prebrojanih ili uništenih novčanica, kao i sortiranje novčanica po kvalitetu na podobne i nepodobne novčanice za optičaj. Adekvatnom provjerom novčanica štiti se integritet i kvalitet domaće valute u optičaju, kao i reputacija CBBiH.

CBBiH će, nabavkom novih trezorskih mašina, obezbijediti da se proces mašinske obrade novčanica nastavi obavljati na visoko sofisticiranoj i kvalitetnoj opremi za obradu novčanica koja ispunjava visoke tehničke karakteristike i zahtjeve CBBiH.

POSJETE

Guverner CBBiH primio rukovodstvo UniCredit Bank

Guverner Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) dr. Senad Softić primio je 19.12.2019. godine u posjetu delegaciju UniCredit Bank d. d. Mostar, predvođenu novoimenovanom predsjednicom Uprave Aminom Mahmutović, koja je na toj poziciji zamijenila Dalibora Ćubelu.

Ovom prilikom guverner Softić se zahvalio gđinu Ćubeli na dosadašnjoj uspješnoj saradnji i uspješnom vođenju jedne

od sistemski bitnih banaka u Bosni i Hercegovini, te je poželio mnogo sreće u radu novoj predsjednici Uprave, koja zvanično preuzima novu poziciju od 1.1.2020. godine.

Ovaj susret je iskorišten i kao prilika za razmjenu informacija o najnovijim kretanjima u finansijskom sektoru Bosne i Hercegovine, te izazovima s kojima se svi učesnici u procesu finansijskog posredovanja suočavaju. Tom prilikom, guverner Softić je naglasio kako CBBiH, u okviru svog mandata, kontinuirano radi na poboljšanju finansijskog sektora, te je prisutne upoznao o aktivnostima koje je CBBiH provela u posljednjih godinu dana.

„Unapređenja u platnim sistemima Bosne i Hercegovine i registrima koji se nalaze u CBBiH, kao i povećanje obima i obuhvatnosti statističkih podataka koje CBBiH prikuplja, predstavljaju značajnu pomoć kako kreatorima politika tako i komercijalnom bankarskom sektoru u donošenju kvalitetnijih

poslovnih odluka“, rekao je guverner, dodavši da je CBBiH početkom novembra u opticaj pustila nove serije novčanica KM, čime su značajno unaprijeđeni kvalitet i sigurnost gotovine u opticaju.

CBBiH I EVROPSKE INTEGRACIJE

Održan četvrti sastanak Upravnog odbora ESCB regionalnog projekta

U Narodnoj banci Slovačke 12.12.2019. godine održan je IV sastanak Upravnog odbora Evropskog sistema centralnih banaka (ESCB), regionalnog projekta, na kojem su rezimirane projektne aktivnosti tokom 2019. godine. Svi seminari su ocijenjeni kao izuzetno kvalitetni, a posebno je pohvaljen odabir kandidata za seminare. Istaknut je značaj i kvalitet seminara iz monetarne politike koji je održan u Banci Italije, a koji je pružio znanja relevantna i za analitičare i za osoblje koje radi u području investiranja deviznih rezervi.

Što se tiče bilateralnih mjera za CBBiH, naglašeno je da je CBBiH prva centralna banka korisnica projekta koja je počela s implementacijom bilateralnih mjera. Na sastanku su potpisani akcioni planovi za obje mjere. Prva bilateralna mjera obuhvata stažiranje u Centralnoj banci Nizozemske u oblasti upravljanje deviznim rezervama. Pohvaljena je efikasnost, brzina provedbe i saradnja CBBiH i Centralne banke Nizozemske te kvalitet i predanost službenika CBBiH. Druga bilateralna mjera odnosi se na uspostavu anketa o kreditnim aktivnostima banaka kao jednu od direktnih obaveza CBBiH u procesu evropskih integracija, na osnovu zaključaka sa sastanka Vijeća za ekonomske i finansijske poslove (Ecofin) iz maja 2019. godine. Bilateralnu mjeru realizuje Služba za statistiku monetarnog i finansijskog sektora Odjeljenja za statistiku i publikacije, uz podršku Narodne banke Austrije (OeNB).

FINANSIJSKA EDUKACIJA I INKLUZIJA

Sačinjen Plan aktivnosti CBBiH za 2020. godinu

U skladu s Planom rada Stručnog tima za finansijsku edukaciju i inkluziju Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH), a u cilju planiranja i realizacije aktivnosti, sačinjen je Plan aktivnosti ovog tima za pružanje usluge finansijske edukacije i inkluzije za 2020. godinu. Ovim dokumentom se preciziraju aktivnosti i način realizacije istih u kalendarskoj 2020. godini. Članovi Stručnog tima su definisali aktivnosti, ciljne grupe, modele realizacije, rokove, potrebne resurse te očekivane rezultate aktivnosti finansijske edukacije. Kako bi se uvažili prijedlozi samih članova Stručnog tima, te poštivajući navedenu svrhu, dana 2.10.2019. godine održana je radionica za izradu plana aktivnosti CBBiH za pružanje usluge finansijske edukacije i na istoj je kroz interaktivnu diskusiju koordinatora i članova tima, uz podršku vanjskih saradnika angažovanih od strane Evropskog fonda za jugoistočnu Evropu (EFSE DF), precizirano nekoliko aktivnosti koje će biti u fokusu rada u 2020. godini. Uz podršku EFSE DF, ali i saradnju s drugim partnerima

(Svjetska banka), namjera je samu uslugu finansijske edukacije učiniti sadržajnijom, redovnijom i dostupnijom samim građanima u BiH.

CBBiH je odlučna da i u narednom periodu provodi aktivnosti finansijske edukacije i inkluzije, doprinoseći većoj finansijskoj pismenosti stanovništva u BiH, ali i indirektno finansijskoj stabilnosti u zemlji. Pristup finansijskoj edukaciji zasniva se na tri principa: Visibility (reputacija CBBiH), Valorisation (zadovoljstvo i priznanje od strane društva), Planning (planiranje i efikasno pružanje usluge).

Kao sastavni dio aktivnosti finansijske edukacije i inkluzije, CBBiH će razviti posebnu online web platformu na kojoj će biti dostupne informacije o aktivnostima, kreirani edukativni materijali te interaktivni pristup informisanja o uslugi – podnošenje prijedloga ili zahtjeva za korištenjem usluge. Aktivnosti navedene u ovom planu će, zavisno od specifičnosti, biti javno promovisane, posebno korištenjem zvaničnih kanala CBBiH na društvenim mrežama, kao i putem zvanične web stranice za finansijsku edukaciju.

RADIONICA

Ocjenjivanje radne uspješnosti u CBBiH

U skladu s obavezom utvrđenom Pravilnikom o ocjenjivanju rada službenika Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH), a koju su u periodu od 1. do 31. januara dužni provesti ocjenjivači, CBBiH je, u okviru Programa bilateralne pomoći izgradnje kapaciteta (BCC), organizovala radionicu o temi „Ocjenjivanje radne

uspješnosti u CBBiH“. Radionica je održana 12. 11. 2019. godine u prostorijama CBBiH, a predavači su bili dr. Zijada Rahimić, profesorica menadžmenta ljudskih resursa na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu i Željka Majher, direktorica Direkcije za upravljanje ljudskim resursima u Hrvatskoj narodnoj banci (HNB).

Fokus radionice bio je na identifikaciji problema i grešaka prilikom ocjenjivanja i načina njihovog smanjivanja, a gošća je održala prezentaciju o upravljanju radnom uspješnošću u HNB, iskustvima i izazovima u ovoj oblasti.

FINANSIJSKA EDUKACIJA

Posjeta studenata Ekonomskog fakulteta Zenica CBBiH

U okviru projekta finansijske edukacije, koju već neko vrijeme provodi Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH), ovu instituciju je 20. 11. 2019. godine posjetila grupa od oko 40 studenata Ekonomskog fakulteta Zenica, s profesorima.

O nadležnostima i osnovnim funkcijama CBBiH studente je upoznao ekonomski istraživač – ekspert u Uredu vodećeg ekonomiste CBBiH dr. Enver Backović koji je, u okviru svoje prezentacije, govorio o organizaciji, nadležnostima i ciljevima CBBiH, njenim funkcijama, osvrnuvši se na kraju na stalni razvoj kao ključ uspjeha.

Svoju zahvalnost studenti Ekonomskog fakulteta Zenica iskazali uručivši zahvalnicu Stručnom timu za finansijsku edukaciju i inkluziju CBBiH za doprinos u organizaciji predavanja za studente ovog fakulteta.

Stručni tim za finansijsku edukaciju i inkluziju iskazao je izuzetno zadovoljstvo zbog činjenice da aktivnosti koje provodi u oblasti edukacije i inkluzije nailaze na pozitivne reakcije, posebno mladih koji iskazuju interesovanje za svijet finansijsa, upravljanja novcem, monetarne politike...

RADOVI NA ZGRADI CBBiH

Sanacija skulptura na ulazu u objekat CBBiH

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) krajem godine počela je sanaciju skulptura na ulazu u objekat CBBiH. Konzervatorski radovi u prvoj fazi podrazumijevali su uklanjanje boje sa skulptura na licu mjesta. Radovi su se izvodili i na dva lampiona od bronce koji su demontirani s fasade (radionički prostori).

Tokom postupka uklanjanja boje sa skulptura u ovoj fazi radova u najvećem dijelu se primjenjivao fizičko-mehanički postupak. Boja je uklanjana različitim alatima, na način kako se ne bi ugrozila površina bronce i autentična patina na njenoj površini. Tako se nešto deblji slojevi boje s rustikalnih površina skidaju krunjenjem i luskanjem boje, dok se tanki slojevi s glatkih površina skulpture uklanjaju toplim zrakom uz pomoć skalpela i drvenih alatki. Ovi postupci su u direktnoj vezi sa složenošću i poteškoćama skidanja boje jer se ona s nekih pozicija prilično lako skida a s drugih teško.

Druga faza radova podrazumijevala je hemijski postupak a odnosio se na uklanjanje i pasivizaciju soli. Treća faza je bila retuš manjih oštećenja i zaštita figura.

Autor vanjskih i unutrašnjih vajarskih izvedbi koje krase zgradu CBBiH je Vladimir Pavlovič Zagorodnjik, ruski umjetnik. U svom bogatom opusu radio je i na dekorisanju fasada javnih objekata i izradi spomenika u Beogradu, Valjevu, Sarajevu i Banjoj Luci. Zaslužan je i za dekoraciju zgrade filijale Državne hipotekarne banke u Banjoj Luci, kasnije Službe državnog knjigovodstva, a sada Palate Republike. Za novu zgradu filijale Državne hipotekarne banke u Sarajevu, sagrađenu 1930.

godine, a od 1997. CBBiH, povjerena mu je definitivna izrada vanjske i unutrašnje vajarske obrade. Izveo je dvije portalne bronzane figure s lampionima, koje alegorički prikazuju dekorativnu umjetnost i arhitekturu, a fasadnim reljefima predstavio je trgovinu, bogatstvo, moreplovstvo, industriju, poljoprivredu. Zgrada CBBiH je 2009. godine proglašena nacionalnim spomenikom.

ČIN HUMANOSTI

Akcija dobrovoljnog darivanja krvi u CBBiH

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) i ove godine se odazvala pozivu Zavoda za transfuzijsku medicinu Federacije Bosne i Hercegovine – Sarajevo za dobrovoljno darivanje krvi. Akcija dobrovoljnog darivanja krvi organizovana je 11.12.2019. godine. Službenici CBBiH već godinama se odazivaju na ovu akciju sa željom i nadom da će njihova krv spasiti nečiji život.

SKUPOVI

CBBiH i USAID organizirali konferenciju „Makroekonomske neravnoteže i konvergencija s EU“

U Sarajevu je 7. studenog 2019. godine, u organizaciji Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) i Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), održana međunarodna istraživačka konferencija pod nazivom „Makroekonomske neravnoteže i konvergencija s EU“.

Analiza makroekonomskih neravnoteža je ključna u kontekstu optimizacije kombiniranih politika. Ekonomski preokreti su rijetko prouzročeni pojedinačnim čimbenicima. Učinkovita kombinacija politika zahtijeva istodobno rješavanje svih slabih točaka. Identificirane makroekonomske neravnoteže mogu, ali ne moraju, završiti kao ekonomska ili financijska kriza. Međutim, neuspjeh u njihovome rješavanju štetan je za proces dugoročnog usuglašavanja s drugima.

CBBiH želi poticati znanstveno utemeljene diskusije o trenutnome stanju u makroekonomskom okruženju Bosne i Hercegovine, trenutnim pravcima razvitka i identificirati neke od oblasti gdje su promjene poželjne i trebaju biti planirane. Zbog toga je CBBiH na konferenciju pozvala autore interesantnih istraživačkih radova iz oblasti makroekonomskih neravnoteža i procesa konvergencija. Među panelistima bili su i predstavnici relevantnih međunarodnih institucija koje su fokusirane na analizu makroekonomskih neravnoteža.

Empirijska istraživanja, koja su bila temelj za diskusiju, naglasila su značajne trendove u neravnotežama članica Europske unije (EU) iz Srednje i Istočne Europe i zemalja Zapadnoga Balkana. Osnovni nalazi iz sesija ukazali su na vrste izazova koje bi se mogle naći pred zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo u EU, uz osvrt na brzinu realne ekonomske konvergencije. Predstavljena su i istraživanja CBBiH o ključnim makroekonomskim neravnotežama u zemlji.

Tijekom sesija obrađene su dvije teme od posebnog interesa za središnje banke: usklađenost između poslovnoga i financijskoga ciklusa te realnoga deviznog tečaja. Nijedno od ovih pitanja ne ovisi isključivo o djelovanju središnjih banaka, ali i harmonizacija među ciklusima i realni devizni tečaj imaju utjecaja na način na koji se vodi monetarna politika.

Sudionike konferencije pozdravio je guverner CBBiH dr. Senad Softić sa željom da konferencija doprinese poboljšanjima u procesima planiranja makroekonomskih politika u Bosni i Hercegovini i vođenju produktivnih i profesionalnih dijaloga sa institucijama EU. U svome govoru, guverner je naveo da se mnogi stručnjaci slažu da su velike neravnoteže na makro razini bile glavni uzrok krize u eurozoni. EU je reagirala uvodeći brojne institucionalne i organizacijske izmjene. Spomenuo je neke od najvažnijih makroekonomskih neravnoteža: prekomjerni deficiti i zaduženja vlada, prekomjerna kreditna ekspanzija banaka, baloni na tržištu dionica i nekretnina i veliki suficiti ili deficiti vanjskoga računa. Svi oni, ako se ne riješe, mogu imati za posljedicu ozbiljne ekonomske probleme. Guverner je istaknuo da put prema pristupanju EU sa sobom nosi strukturalne promjene u ekonomijama zemalja kandidata

te da će sam proces konvergencije generirati neravnoteže koje moraju biti adekvatno tretirane kako ne bi došlo do makroekonomske nestabilnosti.

„Put pristupanja EU donosi strukturalne promjene za ekonomiju zemlje kandidata. Sam proces konvergencije će prouzročiti neravnoteže koje, bez adekvatnog pristupa, mogu biti opasne za makroekonomsku stabilnost. Ako se neravnoteže zanemare, zemlja može, u najboljem slučaju, ostati u procesu pristupanja dugo vremena. Tijekom razdoblja pristupanja, zakonodavstvo i institucionalni okvir EU nastavljaju da se

razvijaju, tako da to može pokrenuti dodatne izazove u procesu ekonomske konvergencije“, kazao je guverner Softić.

Samostalni stručni suradnik u Uredu glavnog ekonomiste CBBiH Antonio Musa, u okviru svoje prezentacije o ključnim makroekonomskim neravnotežama u slučaju BiH, osvrnuo se

na nekoliko ključnih stavki. U BiH je nastavljen gospodarski rast po umjerenim stopama od oko 3% godišnje, koje nisu dovoljne za bržu razvojnu konvergenciju, s obzirom na to da BiH dostiže tek 31% prosječne razine razvoja EU. Rast se ostvaruje uz makroekonomske neravnoteže koje su izražene u odnosima s inozemstvom, na tržištu rada i uz dugoročno nepovoljnu strukturu investicija. Visoka stopa strukturne nezaposlenosti, negativna demografska kretanja i niske stope udjela radne snage ograničavaju potencijalni rast gospodarstva u dugom roku, a učinak rada na

potencijalni rast smanjivat će se zbog starenja stanovništva i iseljavanja. Deficit tekućeg računa platne bilance BiH i neto stanje međunarodnih ulaganja izlaze izvan okvira koji su pokazateljima makroekonomskih neravnoteža u EU određeni kao održivi. Ovo samo po sebi ne predstavlja ozbiljnu neravnotežu, jer je karakteristično za zemlje u razvitku, te je potrebno uzeti u obzir način financiranja deficita. Naglašeno je da u BiH privatni sektor nije prekomjerno zadužen i da nema pokazatelja unutarnjih neravnoteža koji bi ukazivali na prekomjernu domaću tražnju.

STATISTIKA

CBBiH širi setove i podiže kvalitetu statističkih informacija

Pouzdana statistika je neophodan preduvjet za kvalitetno donošenje odluka i analiziranje tržišta i podjednako je neophodna i poslovnoj zajednici i vladinim institucijama, ali i istraživačima u različitim oblastima. Samo na osnovi obuhvatnih i pravovremenih statističkih podataka moguće je razumjeti što se događa u ekonomskim kretanjima i kakve korekcije treba poduzeti da bi se omogućila snažnija ekonomska aktivnost i spriječila krize i neravnoteže. Važna lekcija iz velike recesije iz 2007. godine ukazala je da jednostavno nisu postojali pokazatelji o mnogim važnim ekonomskim pojavama, niti je bilo dovoljno provjere kvaliteta i uvezanosti statistika. Sve to skupa dovelo je do situacije da ostaju neprimijećene prijetnje koje su na kraju eskalirale i koje su proizvele ogromne štete i uzdrmale globalnu ekonomiju.

Domaći statistički sustav i produkcija podataka su nedovoljno razvijeni u usporedbi sa standardima u razvijenim zemljama i Europskoj uniji. Procjena je da BiH proizvodi oko 30% zahtijevanih EU statističkih setova. Mnogi setovi statističkih podataka i istraživanja nisu još ustanovljeni ili nemaju dovoljnu frekvenciju, pa domaću statistiku očekuje velika zadaća da podigne obujam i kvalitetu statistike. Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) ulaže značajne napore da proširi setove ekonomskih statističkih informacija, s jedne strane da bi mogla preciznije analizirati i osmatrati ekonomska kretanja i voditi diskusiju s drugim institucijama, a s druge strane da široj javnosti pruži dodatne objektivne pokazatelje.

Početak 2019. godine uspostavljeni su tromjesečni podatci o nebankarskome financijskom sektoru u BiH, što uključuje više od 100 financijskih institucija za koje se prikupljaju i obrađuju bilančni podaci. Iako se izvorni podaci razlikuju po strukturi, koristi se jedinstvena shema Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF) i na kraju se kroz obradu dobiju agregirani bilančni podaci s istom strukturom za sve podsektore. Na temelju toga moguće je međusobno analizirati pojedine podsektore – osiguranje, investicijske fondove, mikrokreditne organizacije, lizing, ali i izravno uspoređivati s bankarskim sektorom. Trend u razvijenijim financijskim sustavima je da se sve veći dio financijske intermedijacije događa izvan bankarskog sektora, pa je važno imati pouzdane statističke podatke o nebankarskom sektoru i pratiti kako se on razvija i na koji način financira realni sektor.

Istraživanje o inflacijskim očekivanjima je standardna alatka koja se koristi da bi se prikupile vrijedne informacije o percepciji inflacije u javnosti. Monetarne institucije uobičajeno pridaju veliku pozornost inflacijskim kretanjima, te je vrlo važno znati kako ostali sudionici na tržištu procjenjuju inflacijske trendove. Europska središnja banka (ESB) i Europska povjerenstvo sugerirali su da bi trebalo uspostaviti istraživanje ovog tipa, te ga je CBBiH u 2019. pokrenula i objavila rezultate. Na temelju odgovora profesionalaca iz financijskoga sektora, pokazalo se da ne postoji bojazan od nekontroliranoga ubrzanja inflacije u 2019. i 2020. godini, da su inflatorna očekivanja dobro usidrena i da postoji povjerenje oko ovog makroekonomskog fenomena. Međutim, ovi rezultati ukazuju na neke druge probleme u zvaničnoj statistici o kojima se neko vrijeme govori. Anketno viđenje inflacije, iznad 1%, u dobroj mjeri odstupa od zvanične iskazane inflacije mjerene indeksom potrošačkih cijena, ispod 0,5%, a što ukazuje na neke potencijalne nedostatke u zvaničnoj statistici i potrebi da prekontrolira kvalitetu kompiliranja indeksa CPI.

Objektivno sagledavanje fiskalne pozicije jedna je od ključnih makroekonomskih analiza, te se na temelju njega može procijeniti fiskalna politika i utjecaj na ekonomiju, ali i imati uvid financiranja vladinog deficita i duga. Fiskalna statistika je po sebi komplicirana, ali u BiH je dodatno zakomplicirana zbog velike fiskalne decentralizacije i velikog broja proračuna, koji se trebaju konsolidirati. CBBiH je već više godina razvijala ovu statistiku, a prema EU standardima, pa je konačno ove godine poslala puni set podataka prema Eurostatu. Ovi podaci odslikavaju ukupne vladine prihode i potrošnju objedinjeno za BiH, uključujući općine, gradove, kantone, entitete, institucije BiH, a s obzirom na istu metodologiju moguće je izravno komparirati sa zemljama članicama i kandidatima. S tim u vezi je javni dug prema definiciji iz Maastrichtskog kriterija, koji je na raspolaganju na tromjesečnoj osnovi. Sama definicija javnoga duga je vrlo kontraverzna tema, a mi smo bili dužni da primijenimo standardnu definiciju u EU, koja se može koristiti za procjenu konvergencije i MIP pokazatelja o neravnotežama.

Eksterna pozicija zemlje mjeri se s nekoliko setova makroekonomskih podataka, a jedan od njih je međunarodna investicijska pozicija (IIP) kroz koju se sagledava iznos potraživanja i dugovanja prema ostalim ekonomijama. Kao tranzicijska zemlja, BiH je u poziciji da prima naglašene financijske priljeve iz inozemstva u različitim oblicima, te da ima poziciju neto dužnika, dakle ima veća dugovanja od potraživanja prema ostatku svijeta. Da bismo imali precizniji i ažurniji uvid, CBBiH je razvila tromjesečnu međunarodnu poziciju umjesto dosadašnje godišnje, pa

se sada mogu preciznije mjeriti promjene u pogledu stanja ulaganja. Ova vrsta statistike je već uvriježena u mnogim ekonomijama, pa će i BiH moći prezentirati svoju eksternu poziciju, uključujući ukupan vanjski dug, svaka tri mjeseca, što će analitičarima i kreatorima politika pomoći da razumiju dinamiku prekograničnih financijskih tokova, u kombinaciji s platnobilančnim tokovima.

Uskoro će biti pokrenuto novo istraživanje vezano za kreditnu aktivnost banaka. Ovim istraživanjem se kod poslovnih banaka ispituje tražnja i ponuda kredita te se onda na temelju prikupljenih informacija mogu ocijeniti uvjeti na tržištu. Ovim standardnim istraživanjem se rašireno služe središnje banke za ocjenu monetarnih uvjeta i potrebnih korekcija. Agregirani rezultati će biti javno dostupni, pa će svi imati uvid da li se pooštavaju ili labave kreditni uvjeti te kakva je tražnja za kreditima. Planira se proširivanje pokazatelja vezanih za kamatne stope prema ECB metodologiji. Prosječne kamatne stope za cijeli kreditni

portfelj, na ukupna stanja, upotpunit će set prosječnih kamatnih stopa i omogućit će još detaljniju analizu za analitičare i banke.

Statističke aktivnosti središnjih banaka se ponekada previđaju i ostaju u sjeni drugih funkcija na financijskom segmentu. Međutim, sve europske središnje banke posvećuju izuzetnu pozornost kompilaciji statistike i središnje banke unutar eurozone imaju redukciju mnogih funkcija zbog vođenja jedinstvene monetarne politike, ali statistika je jedna od funkcija koja zahtijeva dalje širenje i nove resurse. CBBiH će, u sklopu statističkog sistema u BiH, i dalje raditi na proširivanju statistike iz svog domena i podizanju njene kvalitete. Postojeći Sporazum o stabilizaciji i proširivanju sa EU, a nadamo se i skorašnji kandidatski status, nametat će da se jako ubrzano razvija ekonomska statistika, jer je to jedan od bitnih preduvjeta da se može voditi kvalitetan dijalog o ekonomskim politikama i reformama, onako kako je uobičajeno u Briselu.

KOMUNIKACIJA S JAVNOŠĆU

Izuzetno dinamična 2019. godina

Tijekom 2019. godine, Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) je kontinuirano informirala javnost o svojim redovitim aktivnostima, ali i drugim događajima za koje su mediji bili zainteresirani. S tim u vezi, kroz medije, koji predstavljaju primarni kanal komuniciranja CBBiH s javnošću, realiziran je izuzetno veliki broj upita, od kojih se većina odnosila na devizne pričuve, kreditnu zaduženost, kamatne stope, ulaganja, doznake iz inozemstva, blokirane račune i krivotvorine.

U svojim istupima prema javnosti, CBBiH planski je radila na podizanju svjesnosti o uspješnosti CBBiH na ispunjavanju mandata sukladno Zakonu o CBBiH (održavanje currency boarda, stabilnost valute) te ostalih obveza (doprinos financijskoj stabilnosti, stabilnost platnih sustava, međunarodna suradnja i europske integracije, transparentnost u radu). Poseban naglasak tijekom 2019. godine bio je na prezentiranju unaprjeđenja u radu CBBiH, a koje se odnosi na modernizaciju platnih sustava.

Veliki broj upita stigao je putem zvanične e-mail adrese, te je i na ovaj način CBBiH nastojala građanima pomoći i pružiti odgovore ukoliko su bili u nadležnosti institucije. Građani su se obraćali i putem zahtjeva po osnovi Zakona o slobodi pristupa informacijama BiH, te je tijekom 2019. godine obrađen izuzetno veliki broj zahtjeva i izdata rješenja po istim.

Imajući u vidu popularnost društvenih mreža, za instituciju poput CBBiH nužna je i nazočnost na digitalnim platformama, pa tako i na društvenim mrežama. Stoga je dan prijedlog reguliranja online komuniciranja CBBiH kojim je dana analiza društvenih mreža od interesa za CBBiH i predložen prijedlog za uvođenje novih kanala. Realizacija preporuka iz ove analize planirana je za 2020. godinu.

Na temelju aktivnosti provedenih s konzultantima u okviru FINRA projekta s kojim CBBiH ima potpisan

sporazum o suradnji te uočenih potreba unaprjeđenja vizualnog identiteta i ukupne komunikacije, u CBBiH je pokrenuta i na Upravnom vijeću usvojena inicijativa za pokretanje procesa izrade idejnog rješenja logotipa CBBiH. Proces izrade rješenja novog logotipa CBBiH potaknut je potrebom za unaprjeđenjem i modernizacijom vizualnog identiteta institucije. Svrha jasnog vizualnog identiteta koji se želi postići ovim procesom je stvaranje harmonične slike o organizaciji, koristeći se jedinstvenim pristupom kod raznih oblika vizualnih manifestacija, s konačnim ciljem postizanja jasne prepoznatljivosti i pozitivne percepcije naše institucije u javnosti.

Budući da se za informiranje šire javnosti koristi i web stranica CBBiH, krajem 2019. godine pokrenuta je i anketa o zadovoljstvu korisnika web stranice CBBiH. U narednom razdoblju radit će se analiza komentara te će dobijeni rezultati biti iskorišteni za poboljšanje online prisutnosti CBBiH.

U okviru edukacije i financijske inkluzije, u 2019. godini su, prigodnim aktivnostima za osnovce i srednjoškolce, u CBBiH obilježeni Svjetski tjedan novca te Svjetski dan štednje. Ovi i slični događaji sastavni su dio financijske edukacije koju CBBiH posljednjih godina provodi s ciljem jačanja financijske inkluzije na način odgovornog upravljanja financijama za dobrobit ekonomskog razvoja i rasta Bosne i Hercegovine. U suradnji s partnerskom organizacijom, tiskane su i prigodne publikacije o temi financijska edukacija i inkluzija.

Također, u okviru financijske edukacije i inkluzije, pokrenuta je i web stranica fined.cbbh.ba čiji je osnovni cilj unaprjeđenje znanja o financijama i financijskim uslugama te općenito širenje znanja o ovom segmentu života. Na ovoj web stranici bit će obrađivani, kreirani i objavljeni materijali, odnosno osnovne informacije o novcu uopće, o domaćoj valuti, o ulozi CBBiH, o štednji i dr. na stručan i edukativan način. Materijali će biti kreirani za sve starosne grupe i obrađeni na način koji omogućuje pružanje dovoljno informacija onima koji nisu stručnjaci u ovim oblastima, a u potrazi su za osnovnim teoretskim znanjem i informacijama. U pokretanju ove web stranice, CBBiH se rukovodila činjenicom da funkcioniranje financijskih

usluga, kao i njihova transparentnost, u velikoj mjeri ovise o razumijevanju te oblasti od strane zainteresiranih osoba. Dobra informiranost o ovoj materiji preduvjet je za poticanje učinkovite i široke, a ponajviše pravilne uporabe dostupnih finansijskih usluga, za poticanje štednje i učinkovitijeg upravljanja novcem, za poticanje odgovornog investiranja i sl.

Centralnoj banci Bosne i Hercegovine je sredinom 2019. godine uručeno priznanje „Poslovni potez godine 2018“ u finansijskome sektoru, za nadogradnju Jedinstvenog registra računa poslovnih subjekata u BiH. Ovaj potez kao najuspješniji u finansijskom sektoru prepoznali su portal Indikator.ba i

Privredna komora Federacije Bosne i Hercegovine, a ista je velikim dijelom rezultat proaktivnog rada s medijskim kućama.

Tijekom 2019. godine, uz aktivnosti na polju finansijske edukacije i inkluzije, CBBiH je također nastavila s promidžbom društveno odgovornog poslovanja. Uposlenici banke su sudjelovali u akcijama dragovoljnoga darivanja krvi te akcijama prikupljanja i reciklaže starog papira. Osim podizanja svijesti i razvijanja proaktivnog odnosa prema očuvanju životnog okoliša, ove akcije su također generirale i određena sredstva koja su iskorištena u humanitarne svrhe.

FINANCIJSKI RIZICI

Upravljanje rizikom likvidnosti u CBBiH

Finansijski rizici koji prate proces upravljanja deviznim pričuvama i koji se identificiraju i kvantificiraju odgovarajućim parametrima i ograničenjima koji odražavaju toleranciju rizika Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) su: kreditni rizik, tržišni rizici (devizni rizik i rizik kamatne stope) i rizik likvidnosti.

Rizik likvidnosti se odnosi na moguće poteškoće u brznoj likvidaciji dijela aktive kada je to neophodno, što je obično u situacijama kada su tržišni uvjeti nepovoljni ili kada na finansijskome tržištu ne postoji mogućnost ostvarivanja odgovarajuće cijene za navedenu aktivu. Pod pojmom likvidne aktive definira se aktiva čija konverzija u novčana sredstva podrazumijeva minimalne transakcijske troškove i čija je vrijednost najbliža tržišnoj vrijednosti, dok se proces upravljanja rizikom likvidnosti odnosi na osiguranje gotovinskih iznosa po osnovi deviznih pričuva u kratkom vremenskom razdoblju i uz prihvatljive troškove.

Usljed primjene aranžmana valutnoga odbora, odnosno potrebe za potpunom konvertibilnošću domaće valute u stranu i obrnuto, devizne pričuve CBBiH osobito su izložene riziku likvidnosti. Najveći dio središnjih banaka ukupni portfelj deviznih pričuva dijeli na: likvidni i investicijski portfelj. U likvidnom portfelju, devizne pričuve su investirane u najlikvidnije finansijske instrumente u skladu s potražnjom za likvidnim sredstvima, dok u investicijskom portfelju, osim zahtjeva za likvidnošću i sigurnošću, postoji naglasak za ostvarivanjem prinosa pri investiranju deviznih pričuva.

U procesu upravljanja deviznim pričuvama, neophodno je osigurati da rizik likvidnosti, kao i ostali rizici koji prate taj proces, budu sukladni ciljevima u okviru ograničenja postavljenih Zakonom o CBBiH, kao i da se sukladno postavljenim ograničenjima u srednjoročnom razdoblju na investicije generiraju optimalni povrati za odabranu razinu rizika. S obzirom na obvezu garantiranja konvertibilnosti KM, dnevna likvidnost treba da bude obezbijeđena ročnom usklađenošću deviznih pričuva uz konstantno nadgledanje stvarnih i projiciranih budućih novčanih tokova.

Okvir za likvidnost treba da uskladi prognozirane

potencijalne potrebe za likvidnošću s odgovarajućim likvidnim instrumentima, a likvidnost svakoga pojedinačnoga finansijskog instrumenta podobnog za investiranje treba da bude razmotrena na odgovarajući način prije nego što se izvrši investiranje u taj finansijski instrument.

Zahtjev za ukupnom likvidnošću deviznih pričuva osiguran je držanjem dovoljnog iznosa veoma likvidnih finansijskih instrumenata u portfelju sukladno definiranim ograničenjima. CBBiH vrši procjenu potencijalnih potreba za likvidnošću i identifikaciju likvidnih finansijskih instrumenata, pri čemu se rizik likvidnosti minimizira ograničavanjem dijela aktive koji se može reinvestirati u svakom trenutku i visoko kvalitetnih likvidnih vrijednosnih papira.

U cilju upravljanja rizikom likvidnosti, prate se svi raspoloživi pokazatelji rizika, kao što su:

- Rizik koncentracije,
- Veličina emisije pojedinačnog vrijednosnog papira,
- Iznos investiranja u pojedinačne vrijednosne papire,
- Obujam trgovine vrijednosnog papira na dnevnoj razini,
- Spread između kotirane cijene prodaje i cijene kupovine, odnosno kotirani rasponi između ponuđenih prodajnih i kupovnih cijena (bid/ask spread),
- Prosječna veličina lotova kojima se trguje.

Rizikom likvidnosti se upravlja:

- Propisivanjem iznosa sredstava koji zadovoljavaju dnevne potrebe za likvidnošću i finansijskih instrumenata koji zadovoljavaju kriterij dnevne likvidnosti,
- Propisivanjem iznosa gotovine u stranoj konvertibilnoj valuti koja se drži u trezorima,
- Propisivanjem minimalnog udjela likvidnog portfelja u ukupnom portfelju deviznih pričuva i finansijskih instrumenata koji čine likvidni portfelj,
- Propisivanjem ograničenja maksimalne izloženosti ka pojedinačnim ugovornim stranama (entitetima/izdavateljima),
- Propisivanjem minimalne veličine emisije

pojedinačnog vrijednosnog papira u koji je dozvoljeno investiranje,

- Propisivanjem maksimalnog iznosa investiranja u pojedinačne vrijednosne papire,
- Praćenjem dnevnoga prometa na tržištu pojedinačnih vrijednosnih papira, kotiranih raspona između ponuđenih prodajnih i kupovnih cijena i prosječne veličine lotova kojima se trguje.

Obujam potreba za likvidnošću kontinuirano se prati i analizira u cilju adekvatnoga upravljanja rizikom likvidnosti i utvrđivanja da li je razina potreba za likvidnošću dobro procijenjena u razdoblju promatranja.

Odjel za upravljanje rizicima CBBiH upravlja rizicima investiranja deviznih pričuva implementirajući aktivnosti utvrđivanja rizika i procjene rizika, razvija i sugerira odgovarajuće strategije za upravljanje rizikom.

STATISTIKA

CBBiH proizvela tromjesečno izvješće o međunarodnoj investicijskoj poziciji za BiH

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) proizvela je i objavila izvješće o tromjesečnoj međunarodnoj investicijskoj poziciji za Bosnu i Hercegovinu. Objavljeni podatci pokrivaju razdoblje od 2007. godine zaključno s trećim tromjesečjem ove godine.

Međunarodna investicijska pozicija (IIP) je dio makroekonomskih statistika koja prikazuje na određeni datum vrijednost ukupne financijske aktive koju potražuju rezidenti BiH od nerezidenata i pasive rezidenata BiH u odnosu na ostatak svijeta. Razlika između aktive i pasive predstavlja neto poziciju. Glavne komponente financijske aktive i pasive u izvješću o međunarodnoj investicijskoj poziciji su izravna ulaganja, portfeljna ulaganja, financijski derivativi i ostala ulaganja (valuta i depoziti, zajmovi, trgovinski krediti i sl.), s tim što aktiva uključuje i pričuvnu aktivu.

Prema objavljenim podacima neto financijska pozicija za BiH na kraju trećega tromjesečja 2019. godine je bila

negativna i iznosila -14,29 milijarde KM, što je u odnosu na kraj prethodne godine manje za 2,25%. Negativna pozicija je karakteristična za tranzicijske zemlje, kada se domaće gospodarstvo za svoj rast oslanja na kapitalne priljeve iz inozemstva. Smanjenje neto financijskoga deficita rezultat je većega rasta aktive u inozemstvu u odnosu na rast pasive bh. gospodarstva.

Razvijanje ove statistike urađeno je kroz provedbu IPA 2015 EU Twinning projekta, u kojemu su statističari iz CBBiH surađivali i dobili stručnu pomoć od stručnjaka iz Danske i Finske. Provedba ovoga IPA EU projekta za cilj ima usklađivanje standarda primijenjenih u CBBiH za kompilaciju i diseminaciju statistika sa standardima koji se primjenjuju u EU, a sve u cilju ispunjavanja zahtjeva konvergencije BiH u EU.

Uvođenjem tromjesečnoga izvješća o međunarodnoj investicijskoj poziciji, umjesto dosadašnjega godišnjeg, BiH je ispunila uvjet EU vezano za frekvencije izvješćivanja o međunarodnoj investicijskoj poziciji zemlje, kao i standarda primijenjenih pri kompilaciji iste, te su stvoreni uvjeti za redovito dostavljanje Eurostatu. Detalji o tromjesečnome kretanju financijske aktive i pasive za BiH, njihovih komponenti i neto pozicije mogu se vidjeti na statističkome portalu CBBiH.

ISTRAŽIVANJE

Stabilna inflacijska očekivanja u BiH

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) pokrenula je istraživanje o inflacijskim očekivanjima u cilju boljšeg analiziranja cjenovnih kretanja i doprinosa vođenju ekonomskih politika u zemlji. Ovo standardno istraživanje percepcije o inflaciji provodi većina središnjih banaka, a Europska središnja banka (ESB) i Europsko povjerenstvo su, kroz zaključke Ekonomskoga dijaloga, sugerirali potrebu uspostave i u Bosni i Hercegovini.

U ovoj početnoj fazi, anketom je obuhvaćen financijski sektor, a provodi se dva puta godišnje. Pri tome se od anketiranih traže predviđanja za tekuću i narednu godinu. Iako je ovo istraživanje na dragovoljnoj osnovi, CBBiH je naišla na vrlo dobru reakciju kod financijskih institucija (banaka i osiguravajućih društava) s visokom stopom odgovora.

Do sada su obavljena dva vala istraživanja (u ožujku i listopadu 2019. godine) i rezultati pokazuju stabilnu usidrenost inflacijskih očekivanja s blagim smanjenjem projekcija.

Inflacijska očekivanja za tekuću godinu u listopadu su bila 1,3% i niža su nego u ožujku kada su iznosila 1,5%. Kada je riječ o inflacijskim očekivanjima za 2020. godinu, ona su u listopadu također snižena i iznose 1,4%, dok su u ožujku 2019. godine ista očekivanja iznosila 1,7%. Rezultati ukazuju da postojeći monetarni aranžman i kretanja omogućavaju održavanje niske, stabilne i predvidive inflacije, što je jedan od neophodnih preduvjeta za održivi ekonomski rast.

Sukladno najboljoj međunarodnoj praksi, a zbog transparentne komunikacije s javnošću i očuvanja kredibiliteta monetarne politike, CBBiH će nastaviti sa redovitom provedbom ovoga istraživanja i objavljivanjem rezultata. Anketa se provodi na uzorku grupe banaka i osiguravajućih društava, a unutar tih institucija se traži kompetenta osoba koja može dati odgovore na anketu. Očekujemo kako će institucije i dalje imati pozitivan odnos, kako se istraživanje bude proširivalo.

NOVČANICE

U optjecaju dodatne količine novčanica tiskanih u 2019. godini

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH), 4. studenoga 2019. godine, pustila je u optjecaj novčanice konvertibilne marke u apoenima od 10, 20, 50 i 100 KM, dodatno tiskane u 2019. godini. Novčanice navedenih apoeni, izdanje 2019. godina, tiskane su sukladno redovitim aktivnostima CBBiH, koje imaju za cilj osigurati dovoljno novčanica odgovarajuće apoenske strukture za potrebe gotovinskoga prometa u BiH. Novo izdanje novčanica zamijeniti će u optjecaju novčanice prethodnih izdanja, koje će zbog dotrajalosti tijekom prethodnih godina, biti povučene iz optjecaja.

Osnovne značajke novčanica tiskanih u 2019. godini ostaju iste kao i na novčanicama prethodnih izdanja, s tom

razlikom što je na novome izdanju naznačena brojana oznaka „2019“ kao godina tiskanja apoena i faksimil potpisa guvernera CBBiH „Senad Softić“ je pored ostalih apoena i na novčanici apoena 20 KM koja se prvi put izrađuje nakon 2012. godine. Također, naziv lokacije fragmenta stećka na naličju novčanice apoena 10 KM, verzija Federacija BiH, usklađen je sa Odlukom o izmjeni Odluke o osnovnim obilježjima i dizajnu novčanica konvertibilne marke apoena 10, 20, 50 i 100 KM, „Službeni glasnik BiH“, 49/18. Novčanice prethodnih izdanja svih apoena, čija je kvaliteta zadovoljavajuća sukladno standardima CBBiH, ostati će i dalje u optjecaju kao zakonsko sredstvo plaćanja.

Tiskanje novih količina novčanica konvertibilne marke nema inflacijski učinak, jer nijedna KM neće biti puštena u optjecaj bez poštivanja principa valutnoga odbora, što znači da svaka izdana konvertibilna marka ima pokriće u stranoj valuti po fiksnoe tečaju. Novčanice će u optjecaj biti puštene sukcesivno, odnosno prema potrebi, posredstvom glavnih jedinica i podružnica CBBiH.

SERVISIRANJE VANJSKOGA DUGA

Pozitivno revizorsko mišljenje za CBBiH

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) je u svim materijalno značajnim aspektima postupala sukladno odredbama Ugovora o servisiranju vanjskoga duga Bosne i Hercegovine za 2018. godinu, navodi se u Izvješću Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine koji je izvršio reviziju računa za servisiranje vanjskoga duga za 2018. godinu.

Revizija je poduzeta na temelju Ugovora o servisiranju vanjskoga duga koji je zaključen između Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine (MFT BiH) i CBBiH,

temeljem kojeg Ministarstvo daje ovlaštenje CBBiH da, sukladno važećim propisima, u ime i za račun Ministarstva obavlja poslove agenta za servisiranje vanjskoga duga BiH. Revizija je izvršena sukladno Međunarodnim standardima vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI). Ovi standardi zahtijevaju da se revizija planira i izvrši na način koji omogućava da se revizija u razumnoj mjeri uvjeri da je CBBiH postupila sukladno s odgovarajućim odredbama Ugovora o servisiranju vanjskoga duga koji definira procedure otvaranja računa, procedure servisiranja (plaćanja) vanjskoga duga, upravljanje računom, osiguranje deviznog pokrića za otplate dospjelih anuiteta u stranoj valuti, izvješćivanje Ministarstva o dnevnim promjenama i stanju računa i svim transakcijama vezanim za račun, kao i funkcioniranje sustava internih kontrola koje osiguravaju funkcioniranje računa sukladno njegovoj namjeni i sprječavaju zlouporabe i neovlašteno korištenje računa.

TREZORSKE AKTIVNOSTI

Zamjena trezorskih mašina

Nakon provedenog postupka javne nabave, Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH), sa dobavljačem Giesecke + Devrient Currency Technology GmbH, Njemačka, sklopila je Ugovor o nabavi trezorskih mašina za potrebe CBBiH, koji je stupio na snagu od 30. listopada 2019. godine. Navedenim ugovorom u trogodišnjem periodu CBBiH će biti isporučeno ukupno deset novih trezorskih mašina.

Ovim procesom postepeno će biti zamijenjene postojeće trezorske mašine za obradu novčanica koje su u uporabi duži niz godina u svim trezorima CBBiH i za koje je prestala ili će u skorijem razdoblju prestati servisna potpora od proizvođača.

Kod nove nabave radi se o mašinama sa temeljnim funkcijama, kako slijedi:

- Osm desktop mašina sa mogućnošću provjere autentičnosti, brojanja i sortiranja novčanica po kvaliteti, kao i sa mogućnostima uvezivanja u softverski sistem izvješćivanja (mašine za potrebe glavnih jedinica i Filijale Brčko),

- Jedna desktop mašina sa opcijama provjere autentičnosti, brojanja i sortiranja novčanica po kvaliteti sa dodatnim modulom i opcijom automatskog uništavanja novčanica nepodobnih za optjecaj (mašina za potrebe Odjela trezora),
- Jedna velika samostojeća mašina sa opcijama provjere autentičnosti, brojanja i sortiranja novčanica po kvaliteti, automatskim modulom za pakovanja buntova u foliju, opcijom automatskog uništavanja novčanica i softverom koji vrši prikupljanje podataka sa mašina koje su u sistemu mašinske prerade novčanica u svim trezorima (mašina za potrebe Odjela trezora).

Trezori CBBiH svakodnevno mašinski obrađuju velike količine novčanica i od izuzetne važnosti je da se mašinskom obradom novčanica obezbijedi adekvatna provjera autentičnosti novčanica, točnost i pouzdanost provjere količine prebrojanih ili uništenih novčanica, kao i sortiranje novčanica po kvaliteti na podobne i nepodobne novčanice za optjecaj. Adekvatnom provjerom novčanica štiti se integritet i kvalitet domaće valute u optjecaju, kao i reputacija CBBiH.

CBBiH će, nabavkom novih trezorskih mašina, obezbijediti da se proces mašinske obrade novčanica nastavi obavljati na visoko sofisticiranoj i kvalitetnoj opremi za obradu novčanica koja ispunjava visoke tehničke karakteristike i zahtjeve CBBiH.

POSJETI

Guverner CBBiH primio rukovodstvo UniCredit Bank

Guverner Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) dr. Senad Softić primio je 19. prosinca 2019. godine u posjet izaslanstvo UniCredit Bank d. d. Mostar, predvođeno novoimenovanom predsjednicom Uprave Aminom Mahmutović, koja je na toj poziciji zamijenila Dalibora Ćubelu.

Ovom prigodom guverner Softić se zahvalio gđinu Ćubeli na dosadašnjoj uspješnoj suradnji i uspješnom vođenju jedne

od sustavno bitnih banaka u Bosni i Hercegovini, te je poželio mnogo sreće u radu novoj predsjednici Uprave, koja zvanično preuzima novu poziciju od 1. siječnja 2020. godine.

Ovaj susret je iskorišten i kao prigoda za razmjenu informacija o najnovijim kretanjima u finansijskome sektoru Bosne i Hercegovine, te izazovima sa kojima se svi učesnici u procesu finansijskoga posredovanja suočavaju. Tom prigodom, guverner Softić je naglasio kako CBBiH, u okviru svog mandata, kontinuirano radi na poboljšanju finansijskoga sektora, te je nazočne upoznao o aktivnostima koje je CBBiH provela u posljednjih godinu dana.

„Unaprjeđenja u platnim sustavima Bosne i Hercegovine i registrima koji se nalaze u CBBiH, kao i povećanje obujma i obuhvatnosti statističkih podataka koje CBBiH prikuplja, predstavljaju značajnu pomoć kako kreatorima politika tako i komercijalnom bankarskom sektoru u donošenju kvalitetnijih

poslovnih odluka“, rekao je guverner, dodavši da je CBBiH početkom studenog u optjecaj pustila nove serije novčanica KM, čime su značajno unaprjeđeni kvaliteta i sigurnost gotovine u optjecaju.

CBBiH I EUROPSKE INTEGRACIJE

Održan četvrti sastanak Upravnog odbora ESCB regionalnog projekta

U Narodnoj banci Slovačke 12. prosinca 2019. godine održan je IV sastanak Upravnoga odbora Europskog sustava središnjih banaka (ESCB), regionalnoga projekta, na kojem su rezimirane projektne aktivnosti tijekom 2019. godine. Svi seminari ocijenjeni su kao izuzetno kvalitetni, a posebice je pohvaljen odabir kandidata za seminare. Istaknut je značaj i kvaliteta seminara iz monetarne politike koji je održan u Banci Italije, a koji je pružio znanja relevantna i za analitičare i za osoblje koje radi u području investiranja deviznih pričuva.

Što se tiče bilateralnih mjera za CBBiH, naglašeno je da je CBBiH prva središnja banka korisnica projekta koja je počela s implementiranjem bilateralnih mjera. Na sastanku su potpisani akcijski planovi za obje mjere. Prva bilateralna mjera obuhvaća stažiranje u Središnjoj banci Nizozemske u oblasti upravljanje deviznim pričivama. Pohvaljena je učinkovitost, brzina provedbe i suradnja CBBiH i Središnje banke Nizozemske te kvaliteta i predanost djelatnika CBBiH. Druga bilateralna mjera odnosi se na uspostavu anketa o kreditnim aktivnostima banaka kao jednu od izravnih obveza CBBiH u procesu europskih integracija, temeljem zaključaka sa sastanka Vijeća za ekonomske i finansijske poslove (Ecofin) iz svibnja 2019. godine. Bilateralnu mjeru realizira Služba za statistiku monetarnoga i finansijskoga sektora Odjela za statistiku i publikacije, uz potporu Narodne banke Austrije (OeNB).

FINANCIJSKA EDUKACIJA I INKLUZIJA

Napravljen Plan aktivnosti CBBiH za 2020. godinu

Sukladno Planu rada Stručnoga tima za finansijsku edukaciju i inkluziju Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH), a u cilju planiranja i realizacije aktivnosti, napravljen je Plan aktivnosti ovoga tima za pružanje usluge finansijske edukacije i inkluzije za 2020. godinu. Ovim dokumentom se preciziraju aktivnosti i način realiziranja istih u kalendarskoj 2020. godini. Članovi Stručnoga tima su definirali aktivnosti, ciljne grupe, modele realizacije, rokove, potrebne resurse te očekivane rezultate aktivnosti finansijske edukacije. Da bi se uvažili prijedlozi samih članova Stručnoga tima, te poštujući navedenu svrhu, dana 2. listopada 2019. godine održana je radionica za izradu plana aktivnosti CBBiH za pružanje usluge finansijske edukacije i na istoj je kroz interaktivnu diskusiju koordinatora i članova tima, uz podršku vanjskih suradnika angažiranih od strane Europskog fonda za jugoistočnu Europu (EFSE DF), precizirano nekoliko aktivnosti

koje će biti u fokusu rada u 2020. godini. Uz potporu EFSE DF, ali i suradnju s drugim partnerima (Svjetska banka), namjera je samu uslugu finansijske edukacije učiniti sadržajnijom, redovitijom i dostupnijom samim građanima u BiH.

CBBiH je odlučna da i u narednom razdoblju provodi aktivnosti finansijske edukacije i inkluzije, doprinoseći većoj finansijskoj pismenosti stanovništva u BiH, ali i neizravno finansijskoj stabilnosti u zemlji. Pristup finansijskoj edukaciji temelji se na tri principa: Visibility (reputacija CBBiH), Valorisation (zadovoljstvo i priznanje od strane društva), Planning (planiranje i učinkovito pružanje usluge).

Kao sastavni dio aktivnosti finansijske edukacije i inkluzije, CBBiH će razviti posebnu online web platformu na kojoj će biti dostupne informacije o aktivnostima, kreirani edukativni materijali te interaktivni pristup informiranja o usluzi – podnošenje prijedloga ili zahtjeva za korištenjem usluge. Aktivnosti navedene u ovome planu, ovisno o specifičnosti, javno će biti promovirane, posebice korištenjem zvaničnih kanala CBBiH na društvenim mrežama, kao i putem zvanične web stranice za finansijsku edukaciju.

RADIONICA

Ocjenjivanje radne uspješnosti u CBBiH

U skladu s obvezom utvrđenom Pravilnikom o ocjenjivanju rada djelatnika Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH), a koju su u razdoblju od 1. do 31. siječnja dužni provesti ocjenjivači, CBBiH je, u okviru Programa bilateralne pomoći izgradnje kapaciteta (BCC), organizirala radionicu o temi „Ocjenjivanje radne uspješnosti

u CBBiH“. Radionica je održana 12. prosinca 2019. godine u prostorijama CBBiH, a predavači su bili dr. Zijada Rahimić, profesorica menadžmenta ljudskih resursa na Ekonomskome fakultetu u Sarajevu i Željka Majher, direktorica Direkcije za upravljanje ljudskim resursima u Hrvatskoj narodnoj banci (HNB).

Fokus radionice bio je na identificiranju problema i grešaka prilikom ocjenjivanja i načina njihovog smanjivanja, a gošća je održala prezentaciju o upravljanju radnom uspješnošću u HNB, iskustvima i izazovima u ovoj oblasti.

FINANCIJSKA EDUKACIJA

Posjeta studenata Ekonomskog fakulteta Zenica CBBiH

U okviru projekta financijske edukacije, koju već neko vrijeme provodi Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH), ovu instituciju, 20. studenog 2019. godine, posjetila je grupa od oko 40 studenata Ekonomskoga fakulteta Zenica, s profesorima.

O nadležnostima i temeljnim funkcijama CBBiH studente je upoznao ekonomski istraživač – ekspert u Uredu vodećega ekonomiste CBBiH dr. Enver Backović koji je, u okviru svoje prezentacije, govorio o organizaciji, nadležnostima i ciljevima CBBiH, njenim funkcijama, osvrnuvši se na kraju na stalni razvoj kao ključ uspjeha.

Svoju zahvalnost studenti Ekonomskog fakulteta Zenica iskazali uručivši zahvalu Stručnome timu za financijsku edukaciju i inkluziju CBBiH za doprinos u organiziranju predavanja za studente ovog fakulteta.

Stručni tim za financijsku edukaciju i inkluziju izrazio je izuzetno zadovoljstvo zbog činjenice da aktivnosti koje provodi u oblasti edukacije i inkluzije nailaze na pozitivne reakcije, posebno mladih koji iskazuju interesiranje za svijet financija, upravljanja novcem, monetarne politike...

RADOVI NA ZGRADI CBBiH

Sanacija skulptura na ulazu u objekat CBBiH

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) krajem godine počela je sanaciju skulptura na ulazu u objekat CBBiH. Konzervatorski radovi u prvoj fazi podrazumijevali su uklanjanje boje sa skulptura na licu mjesta. Radovi su se izvodili i na dva lampiona od bronce koji su demontirani s fasade (radionički prostori).

Tijekom postupka uklanjanja boje sa skulptura u ovoj fazi radova u najvećem dijelu se primjenjivao fizičko-mehanički postupak. Boja je uklanjana različitim alatima, na način kako se ne bi ugrozila površina bronce i autentična patina na njenoj površini. Tako se nešto deblji slojevi boje s rustikalnih površina skidaju krunjenjem i luskanjem boje, dok se tanki slojevi s glatkih površina skulpture uklanjaju toplim zrakom uz pomoć skalpela i drvenih alatki. Ovi postupci su u izravnoj vezi sa složenošću i poteškoćama skidanja boje jer se ona s nekih pozicija prilično lako skida a s drugih teško.

Druga faza radova podrazumijevala je kemijski postupak, a odnosio se na uklanjanje i pasivizaciju soli. Treća faza bila je retuš manjih oštećenja i zaštita figura.

Autor vanjskih i unutarnjih vajarских izvedbi koje krase zgradu CBBiH je Vladimir Pavlovič Zagorodnjik, ruski umjetnik. U svom bogatom opusu radio je i na dekoriranju fasada javnih objekata i izradi spomenika u Beogradu, Valjevu, Sarajevu i Banj Luci. Zaslužan je i za dekoraciju zgrade podružnice Državne hipotekarne banke u Banjoj Luci, kasnije Službe državnog knjigovodstva, a sada Palate Republike. Za novu zgradu podružnice Državne hipotekarne

banke u Sarajevu, sagrađenu 1930. godine, a od 1997. CBBiH, povjerena mu je definitivna izrada vanjske i unutarnje vajarске obrade. Izveo je dvije portalne brončane figure s lampionima, koje alegorički prikazuju dekorativnu umjetnost i arhitekturu, a fasadnim reljefima predstavio je trgovinu, bogatstvo, moreplovstvo, industriju, poljoprivredu. Zgrada CBBiH je 2009. godine proglašena nacionalnim spomenikom.

ČIN HUMANOSTI

Akcija dragovoljnog darivanja krvi u CBBiH

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) i ove godine se odazvala pozivu Zavoda za transfuzijsku medicinu Federacije Bosne i Hercegovine – Sarajevo za dragovoljno darivanje krvi. Akcija dragovoljnoga darivanja krvi organizirana je 11. prosinca 2019. godine. Djelatnici CBBiH već godinama se odazivaju na ovu akciju sa željom i nadom da će njihova krv spasiti nečiji život.

СКУПОВИ

ЦББиХ и USAID организовали конференцију „Макроекономске неравнотеже и конвергенција с ЕУ“

У Сарајеву је 7.11.2019. године, у организацији Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ) и Америчке агенције за међународни развој (USAID), одржана међународна истраживачка конференција под називом „Макроекономске неравнотеже и конвергенција с ЕУ“.

Анализа макроекономских неравнотежа је кључна у контексту оптимизације комбинованих политика. Економски преокрети су ријетко узроковани појединачним факторима. Ефикасна комбинација политика захтијева истовремено рјешавање свих слабих тачака. Идентификоване макроекономске неравнотеже могу, али не морају, завршити као економска или финансијска криза. Међутим, неуспјех у њиховом рјешавању је штетан за процес дугорочног усаглашавања с другима.

ЦББиХ жели подстицати научно засноване дискусије о тренутном стању у макроекономском окружењу Босне и Херцеговине, тренутним правцима развоја и идентификовати неке од области гдје су промјене пожељне и требају бити планиране. Због тога је ЦББиХ на конференцију позвала ауторе интересантних истраживачких радова из области макроекономских неравнотежа и процеса конвергенција. Међу панелистима су били и представници релевантних међународних институција које су фокусиране на анализу макроекономских неравнотежа.

Емпиријска истраживања, која су била основа за дискусију, нагласила су значајне трендове у неравнотежама чланица Европске уније (ЕУ) из Средње и Источне Европе и земаља Западног Балкана. Основни налази из сесија су указали на врсте изазова које би се могле наћи пред земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима за чланство у ЕУ, уз осврт на брзину реалне економске конвергенције. Представљена су и истраживања ЦББиХ о кључним макроекономским неравнотежама у земљи.

Током сесија обрађене су двије теме од посебног интереса за централне банке: усклађеност између пословног и финансијског циклуса те реалног девизног курса. Ниједно од ових питања не зависи искључиво од дјеловања централних банака, али и хармонизација међу циклусима и реални девизни курс имају утицаја на начин на који се води монетарна политика.

Учеснике конференције поздравио је гувернер ЦББиХ др Сенад Софтић са жељом да конференција допринесе побољшањима у процесима планирања макроекономских политика у Босни и Херцеговини и вођењу продуктивних и професионалних дијалога с институцијама ЕУ. У свом говору, гувернер је навео да се многи стручњаци слажу да су велике неравнотеже на макро нивоу биле главни узрок кризе у еврозони. ЕУ је реаговала уводећи бројне институционалне и организационе измјене. Споменуто је неке од најважнијих макроекономских неравнотежа: прекомјерни дефицити и задужења влада, прекомјерна кредитна експанзија банака, балони на тржишту акција и некретнина и велики суфицити или дефицити спољног рачуна. Сви они, ако се не ријеше, могу имати за посљедицу

озбиљне економске проблеме. Гувернер је истакао да пут према приступању ЕУ са собом носи структуралне промјене у економијама земаља кандидата те да ће сам процес конвергенције генерисати неравнотеже које морају бити адекватно третиране како не би дошло до макроекономске нестабилности.

„Пут приступања ЕУ доноси структуралне промјене за економију земље кандидата. Сам процес конвергенције ће узроковати неравнотеже које, без адекватног приступа, могу бити опасне за макроекономску стабилност. Ако се неравнотеже занемаре, земља може, у најбољем случају,

остати у процесу приступања дуго времена. У току периода приступања, законодавство и институционални оквир ЕУ настављају да се развијају, тако да то може покренути додатне изазове у процесу економске конвергенције“, казао је гувернер Софтић.

Самостални стручни сарадник у Канцеларији главног економисте ЦББиХ Антонио Муса, у оквиру своје презентације о кључним макроекономским неравнотежама у случају БиХ, осврнуо се на неколико кључних ставки. У БиХ је настављен

привредни раст по умјереним стопама од око 3% годишње, које нису довољне за бржу развојну конвергенцију, с обзиром на то да БиХ достиже тек 31% просјечног нивоа развоја ЕУ. Раст се остварује уз макроекономске неравнотеже које су изражене у односима с иностранством, на тржишту рада и уз дугорочно неповољну структуру инвестиција. Висока стопа структурне незапослености, негативна демографска кретања и ниске стопе учешћа радне снаге ограничавају потенцијални раст привреде у дугом року, а ефекат рада на потенцијални раст смањиваће се због старења становништва

и исељавања. Дефицит текућег рачуна платног биланса БиХ и нето стање међународних улагања излазе изван оквира који су индикаторима макроекономских неравнотежа у ЕУ одређени као одрживи. Ово само по себи не представља озбиљну неравнотежу, јер је карактеристично за земље у развоју, те је потребно узети у обзир начин финансирања дефицита. Наглашено је да у БиХ приватни сектор није прекомјерно задужен и да нема индикатора унутрашњих неравнотежа који би указивали на прекомјерну домаћу потражњу.

СТАТИСТИКА

ЦББиХ шири сетове и подиже квалитет статистичких информација

Поуздана статистика је неопходан предуслов за квалитетно доношење одлука и анализирање тржишта и подједнако је неопходна и пословној заједници и владиним институцијама, али и истраживачима у различитим областима. Само на основу обухватних и правовремених статистичких података могуће је разумјети шта се догађа у економским кретањима и какве корекције треба подузети да би се омогућила снажнија економска активност и спријечиле кризе и неравнотеже. Важна лекција из велике рецесије из 2007. године указала је да једноставно нису постојали индикатори о многим важним економским појавама, нити је било довољно провјере квалитета и увезаности статистика. Све то скупа довело је до ситуације да остају непримијеђене пријетње које су на крају ескалирале и које су произвеле огромне штете и уздрмале глобалну економију.

Домаћи статистички систем и продукција података су недовољно развијени у поређењу са стандардима у развијеним земљама и Европској унији. Процјена је да БиХ производи око 30% захтијеваних ЕУ статистичких сетова. Многи сетови статистичких података и истраживања нису још установљени или немају довољну фреквенцију, па домаћу статистику очекује велика задаћа да подигне обим и квалитет статистике. Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) улаже значајне напоре да прошири сетове економских статистичких информација, с једне стране да би могла прецизније анализирати и осматрати економска кретања и водити дискусију с другим институцијама, а с друге стране да широј јавности пружи додатне објективне показатеље.

Почетком 2019. године успостављени су квартални подаци о небанкарском финансијском сектору у БиХ, што укључује више од 100 финансијских институција за које се прикупљају и обрађују билансни подаци. Иако се изворни подаци разликују по структури, користи се јединствена схема Међународног монетарног фонда (ММФ) и на крају се кроз обраду добију агрегирани билансни подаци с истом структуром за све подсекторе. На основу тога је могуће међусобно анализирати поједине подсекторе – осигурање, инвестиционе фондове, микрокредитне организације, лизинг, али и директно упоређивати с банкарским сектором. Тренд у развијенијим финансијским системима је да се све већи дио финансијске интермедијације дешава изван банкарског сектора, па је важно имати поуздане статистичке податке о небанкарском сектору и пратити како се он развија и на који начин финансира реални сектор.

Истраживање о инфлационим очекивањима је стандардна алатка која се користи да би се прикупиле

вриједне информације о перцепцији инфлације у јавности. Монетарне институције уобичајено придају велику пажњу инфлационим кретањима, те је врло важно знати како остали учесници на тржишту процјењују инфлационе трендове. Европска централна банка (ЕЦБ) и Европска комисија (ЕК) су сугерисали да би требало успоставити истраживање овог типа, те га је ЦББиХ у 2019. покренула и објавила резултате. На основу одговора професионалаца из финансијског сектора, показало се да не постоји бојазан од неконтролисаног убрзања инфлације у 2019. и 2020. години, да су инфлаторна очекивања добро усидрена и да постоји повјерење око овог макроекономског феномена. Међутим, ови резултати указују на неке друге проблеме у званичној статистици о којима се неко вријеме говори. Анкетно виђење инфлације, изнад 1%, у доброј мјери одступа од званичне исказане инфлације мјерене индексом потрашачких цијена, испод 0,5%, а што указује на неке потенцијалне недостатке у званичној статистици и потреби да преконтролише квалитет компилације индекса *CPI*.

Објективно сагледавање фискалне позиције је једна од кључних макроекономских анализа, те се на основу њега може процијенити фискална политика и утицај на економију, али и имати увид финансирања владиног дефицита и дуга. Фискална статистика је по себи компликована, али у БиХ је додатно закомпликована због велике фискалне децентрализације и великог броја буџета, који се требају консолидовати. ЦББиХ је већ више година развијала ову статистику, а према ЕУ стандардима, па је коначно ове године послала пуни сет података према Еуростату. Ови подаци одсликавају укупне владине приходе и потрошњу обједињено за БиХ, укључујући општине, градове, кантоне, ентитете, институције БиХ, а с обзиром на исту методологију могуће је директно упоређивати са земљама чланицима и кандидатима. С тим у вези је јавни дуг према дефиницији из *Maastrichtskog* критеријума, који је на располагању на кварталној основи. Сама дефиниција јавног дуга је врло контраверзна тема, а ми смо били дужни да примјенимо стандардну дефиницију у ЕУ, која се може користити за процјену конвергенције и *MIP* индикатора о неравнотежама.

Екстерна позиција земље се мјери с неколико сетова макроекономских података, а један од њих је међународна инвестициона позиција (*IIP*) кроз коју се сагледава износ потраживања и дуговања према осталим економијама. Као транзициона земља, БиХ је у позицији да прима наглашене финансијске приливе из иностранства у различитим облицима, те да има позицију нето дужника, дакле има већа дуговања од потраживања према остатку свијета. Да бисмо имали прецизнији и ажурнији увид, ЦББиХ је развила кварталну међународну позицију умјесто досадашње годишње, па се сада могу прецизније мјерити промјене у погледу стања инвестиција. Ова врста статистике је већ увријежена у многим економијама, па ће и БиХ моћи

представити своју екстерну позицију, укључујући укупан спољни дуг, свака три мјесеца, што ће аналитичарима и креаторима политика помоћи да разумију динамику прекограничних финансијских токова, у комбинацији с платнобилансним токовима.

Ускоро ће бити покренуто ново истраживање везано за кредитну активност банака. Овим истраживањем се код комерцијалних банака испитује потражња и понуда кредита те се онда на основу прикупљених информација могу оцијенити услови на тржишту. Овим стандардним истраживањем се раширено служе централне банке за оцјену монетарних услова и потребних корекција. Агрегирани резултати биће јавно доступни, па ће сви имати увид да ли се поштравају или лабаве кредитни услови те каква је потражња за кредитима. Планира се прошириване индикатора везаних за каматне стопе према ЕЦБ методологији. Просјечне каматне стопе за цијели кредитни портфељ, на укупна стања, употпуниће

сет просјечних каматних стопа и омогућиће још детаљнију анализу за аналитичаре и банке.

Статистичке активности централних банака се понекада превиђају и остају у сјени других функција на финансијском сегменту. Међутим, све европске централне банке посвећују изузетну пажњу компилацији статистике и централне банке унутар еврозоне имају редукцију многих функција због вођења јединствене монетарне политике, али статистика је једна од функција која захтијева даље ширење и нове ресурсе. ЦББиХ ће, у склопу статистичког система у БиХ, и даље радити на проширивању статистике из свог домена и подизању њеног квалитета. Постојећи Споразум о стабилизацији и проширивање са ЕУ, а надамо се и скорашњи кандидатски статус, наметаће да се јако убрзано развија економска статистика, јер је то један од битних предуслова да се може водити квалитетан дијалог о економским политикама и реформама, онако како је уобичајено у Бриселу.

КОМУНИКАЦИЈА С ЈАВНОШЋУ

Изузетно динамична 2019. година

Током 2019. године, Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) је континуирано информисала јавност о својим редовним активностима, али и другим догађајима за које су медији били заинтересовани. С тим у вези, кроз медије, који представљају примарни канал комуницирања ЦББиХ с јавношћу, реализован је изузетно велики број упита, од којих се већина односила на девизне резерве, кредитну задуженост, каматне стопе, инвестиције, дознаке из иностранства, блокиране рачуне и фалсификате.

У својим иступима према јавности, ЦББиХ је плански радила на подизању свјесности о успјешности ЦББиХ на испуњавању мандата у складу са Законом о ЦББиХ (одржавање валутног одбора, стабилност валуте) те осталих обавеза (допринос финансијској стабилности, стабилност платних система, међународна сарадња и европске интеграције, транспарентност у раду). Посебан нагласак током 2019. године био је на представљању унапређења у раду ЦББиХ, а које се односи на модернизацију платних система.

Велики број упита стигао је путем званичне *e-mail* адресе, те је и на овај начин ЦББиХ настојала грађанима помоћи и пружити одговоре уколико су били у надлежности институције. Грађани су се обраћали и путем захтјева по основу Закона о слободи приступа информацијама БиХ, те је током 2019. године обрађен изузетно велики број захтјева и издата рјешења по истим.

Имајући у виду популарност друштвених мрежа, за институцију попут ЦББиХ нужно је и присуство на дигиталним платформама, па тако и на друштвеним мрежама. Стога је дат приједлог регулисања *online* комуницирања ЦББиХ којим је дата анализа друштвених мрежа од интереса за ЦББиХ и предочен приједлог за увођење нових канала. Реализација препорука из ове анализе планирана је за 2020. годину.

На основу активности проведених с консултантима у оквиру *FINRA* пројекта с којим ЦББиХ има потписан споразум о сарадњи те уочених потреба унапређења визуелног

идентитета и укупне комуникације, у ЦББиХ је покренута и на Управном одбору усвојена иницијатива за покретање процеса израде идејног рјешења логотипа ЦББиХ. Процес израде рјешења новог логотипа ЦББиХ подстакнут је потребом за унапређењем и модернизацијом визуелног идентитета институције. Сврха јасног визуелног идентитета који се жели постићи овим процесом је стварање хармоничне слике о организацији, користећи се јединственим приступом код разних облика визуелних манифестација, с коначним циљем постизања јасне препознатљивости и позитивне перцепције наше институције у јавности.

Будући да се за информисање шире јавности користи и *web* страница ЦББиХ, крајем 2019. године покренута је и анкета о задовољству корисника *web* странице ЦББиХ. У наредном периоду радиће се анализа коментара те ће добијени резултати бити искориштени за побољшање *online* присутности ЦББиХ.

У оквиру едукације и финансијске инклузије, у 2019. години су, пригодним активностима за основце и средњошколце, у ЦББиХ обиљежени Свјетска седмица новца те Свјетски дан штедне. Ови и слични догађаји саставни су дио финансијске едукације коју ЦББиХ посљедњих година проводи с циљем јачања финансијске инклузије на начин одговорног управљања финансијама за добробит економског развоја и раста Босне и Херцеговине. У сарадњи с партнерском организацијом, штампане су и пригодне публикације о теми финансијска едукација и инклузија.

Такође, у оквиру финансијске едукације и инклузије, покренута је и *web* страница *fined.cbbh.ba* чији је основни циљ унапређење знања о финансијама и финансијским услугама те генерално ширење знања о овом сегменту живота. На овој *web* страници биће обрађивани, креирани и објављивани материјали, односно основне информације о новцу уопште, о домаћој валути, о улози ЦББиХ, о штедњи и др. на стручан и едукативан начин. Материјали ће бити креирани за све старосне групе и обрађени на начин који омогућује пружање довољно информација онима који нису стручњаци у овим областима, а у потрази су за основним теоретским знањем и информацијама. У покретању ове *web* странице, ЦББиХ се руководила чињеницом да функционисање финансијских услуга, као и њихова транспарентност, у великој мјери зависе

од разумијевања те области од стране заинтересованих лица. Добра информисаност о овој материји предуслов је за подстицање ефикасне и широке, а понајвише правилне употребе доступних финансијских услуга, за подстицање штедње и ефикаснијег управљања новцем, за подстицање одговорног инвестирања и сл.

Централној банци Босне и Херцеговине је средином 2019. године уручено призање „Пословни потез године 2018“ у финансијском сектору, за надоградњу Јединственог регистра рачуна пословних субјеката у БиХ. Овај потез као најуспјешнији у финансијском сектору препознали

су портал *Indikator.ba* и Привредна комора Федерације Босне и Херцеговине, а иста је великим дијелом резултат проактивног рада с медијским кућама.

Током 2019. године, уз активности на пољу финансијске едукације и инклузије, ЦББиХ је такође наставила с промоцијом друштвено одговорног пословања. Запосленици банке су учествовали у акцијама добровољног давања крви те акцијама прикупљања и рециклаже старог папира. Осим подизања свијести и развијања проактивног односа према очувању животне средине, ове акције су такође генерисале и одређена средства која су искориштена у хуманитарне сврхе.

ФИНАНСИЈСКИ РИЗИЦИ

Управљање ризиком ликвидности у ЦББиХ

Финансијски ризици који прате процес управљања девизним резервама и који се идентификују и квантификују одговарајућим параметрима и ограничењима који одражавају толеранцију ризика Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ) су: кредитни ризик, тржишни ризици (девизни ризик и ризик каматне стопе) и ризик ликвидности.

Ризик ликвидности се односи на могуће потешкоће у брзој ликвидацији дијела активе када је то неопходно, што је обично у ситуацијама када су тржишни услови неповољни или када на финансијском тржишту не постоји могућност остваривања одговарајуће цијене за наведену активу. Под појмом ликвидне активе дефинише се актива чија конверзија у новчана средства подразумијева минималне трансакционе трошкове и чија је вриједност најближа тржишној вриједности, док се процес управљања ризиком ликвидности односи на обезбјеђивање готовинских износа по основу девизних резерви у кратком временском периоду и уз прихватљиве трошкове.

Услед примјене аранжмана валутног одбора, односно потребе за потпуном конвертибилношћу домаће валуте у страну и обрнуто, девизне резерве ЦББиХ посебно су изложене ризику ликвидности. Највећи дио централних банака укупни портфељ девизних резерви дијели на: ликвидни и инвестициони портфељ. У ликвидном портфељу, девизне резерве су инвестирани у најликвидније финансијске инструменте у складу с потражњом за ликвидним средствима, док у инвестиционом портфељу, осим захтјева за ликвидношћу и сигурношћу, постоји нагласак за остваривањем приноса при инвестирању девизних резерви.

У процесу управљања девизним резервама, неопходно је осигурати да ризик ликвидности, као и остали ризици који прате тај процес, буду у складу с циљевима у оквиру ограничења постављених Законом о ЦББиХ, као и да се у складу с постављеним ограничењима у средњорочном периоду на инвестиције генеришу оптимални поврати за одабрани ниво ризика. С обзиром на обавезу гарантовања конвертибилности КМ, дневна ликвидност треба да буде обезбијеђена рочном усклађеношћу девизних резерви уз константно надгледање стварних и пројцираних будућих новчаних токова.

Оквир за ликвидност треба да усклади прогнозиране потенцијалне потребе за ликвидношћу с одговарајућим ликвидним инструментима, а ликвидност сваког појединачног финансијског инструмента подобног за инвестирање треба

да буде размотрена на одговарајући начин прије него што се изврши инвестирање у тај финансијски инструмент.

Захтјев за укупном ликвидношћу девизних резерви осигуран је држањем довољног износа веома ликвидних финансијских инструмената у портфељу у складу с дефинисаним ограничењима. ЦББиХ врши процјену потенцијалних потреба за ликвидношћу и идентификацију ликвидних финансијских инструмената, при чему се ризик ликвидности минимизује ограничавањем дијела активе који се може реинвестирати у сваком тренутку и високо квалитетних ликвидних хартија од вриједности.

У циљу управљања ризиком ликвидности, прате се сви расположиви индикатори ризика, као што су:

- Ризик концентрације,
- Величина емисије појединачне хартије од вриједности,
- Износ инвестирања у појединачне хартије од вриједности,
- Обим трговине хартије од вриједности на дневном нивоу,
- Spread између котиране цијене продаје и цијене куповине, односно котирано распони између понуђених продајних и куповних цијена (bid/ask spread),
- Просјечна величина лотова којима се тргује.

Ризиком ликвидности се управља:

- Прописивањем износа средстава који задовољавају дневне потребе за ликвидношћу и финансијских инструмената који задовољавају критеријум дневне ликвидности,
- Прописивањем износа готовине у страниој конвертибилној валути која се држи у трезорима,
- Прописивањем минималног учешћа ликвидног портфеља у укупном портфељу девизних резерви и финансијских инструмената који чине ликвидни портфељ,
- Прописивањем ограничења максималне изложености ка појединачним уговорним странама (ентитетима/издаваоцима),
- Прописивањем минималне величине емисије појединачне хартије од вриједности у коју је дозвољено инвестирање,
- Прописивањем максималног износа инвестирања

у појединачне хартије од вриједности,

- Праћењем дневног промета на тржишту појединачних хартија од вриједности, котирањих распона између понуђених продајних и куповних цијена и просјечне величине лотова којима се тргује.

Обим потреба за ликвидношћу континуирано се прати и анализира у циљу адекватног управљања ризиком

ликвидности и утврђивања да ли је ниво потреба за ликвидношћу добро процијењен у периоду посматрања.

Одјељење за управљање ризицима ЦББиХ управља ризицима инвестирања девизних резерви имплементирајући активности утврђивања ризика и процјене ризика, развија и сугерише одговарајуће стратегије за управљање ризиком.

СТАТИСТИКА

ЦББиХ произвела квартални извјештај о међународној инвестицијској позицији за БиХ

Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) произвела је и објавила извјештај о кварталној међународној инвестицијској позицији за Босну и Херцеговину. Објављени подаци покривају период од 2007. године закључно с трећим кварталом 2019. године.

Међународна инвестицијска позиција (ИП) је дио макроекономских статистика која приказује на одређени датум вриједност укупне финансијске активе коју потражују резиденти БиХ од нерезидената и пасиве резидената БиХ у односу на остатак свијета. Разлика између активе и пасиве представља нето позицију. Главне компоненте финансијске активе и пасиве у извјештају о међународној инвестицијској позицији су директне инвестиције, портфељ инвестиције, финансијски деривативи и остале инвестиције (валута и депозити, зајмови, трговински кредити и сл.), с тим што актива укључује и резервну активу.

Према објављеним подацима, нето финансијска позиција за БиХ на крају трећег квартала 2019. године је

била негативна и износила -14,29 милијарде КМ, што је у односу на крај претходне године мање за 2,25%. Негативна позиција је карактеристична за транзицијске земље, када се домаћа економија за свој раст ослања на капиталне приливе из иностранства. Смањење нето финансијског дефицита резултат је већег раста активе у иностранству у односу на раст пасиве бх. економије.

Развијање ове статистике урађено је кроз имплементацију *IPA 2015 EU Twinning* пројекта, у којем су статистичари из ЦББиХ сарађивали и добили стручну помоћ од експерата из Данске и Финске. Имплементација овог *IPA EU* пројекта за циљ има хармонизацију стандарда примијењених у ЦББиХ за компилацију и дисеминацију статистика са стандардима који се примјењују у ЕУ, а све у циљу испуњавања захтјева конвергенције БиХ у ЕУ.

Увођењем кварталног извјештаја о међународној инвестицијској позицији, умјесто досадашњег годишњег, БиХ је испунила услов ЕУ везано за фреквенције извјештавања о међународној инвестицијској позицији земље, као и стандарда примијењених при компилацији исте, те су створени услови за редовно достављање Евростату. Детаљи о кварталном кретању финансијске активе и пасиве за БиХ, њихових компоненти и нето позиције могу се видјети на статистичком порталу ЦББиХ.

ИСТРАЖИВАЊЕ

Стабилна инфлациона очекивања у БиХ

Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) покренула је истраживање о инфлационим очекивањима у циљу бољег анализирања цјеновних кретања и доприноса вођењу економских политика у земљи. Ово стандардно истраживање перцепције о инфлацији проводи већина централних банака, а Европска централна банка (ЕЦБ) и Европска комисија (ЕК) су, кроз закључке Економског дијалога, сугерисале да се исто треба успоставити и у Босни и Херцеговини.

У овој почетној фази, анкетом је обухваћен финансијски сектор, а проводи се два пута годишње. При томе се од анкетираних траже предвиђања за текућу и наредну годину. Иако је ово истраживање на волонтерској основи, ЦББиХ је наишла на врло добру реакцију код финансијских институција (банака и осигуравајућих друштава) с високом стопом одговора.

До сада су обављена два вала истраживања (у марту и октобру 2019. године) и резултати показују стабилну усидреност инфлационих очекивања с благим смањењем пројекција.

Инфлациона очекивања за текућу годину у октобру су била 1,3% и нижа су него у марту када су износила 1,5%. Када је ријеч о инфлационим очекивањима за 2020. годину, она су у октобру такође снижена и износе 1,4%, док су у марту 2019. године иста очекивања износила 1,7%. Резултати указују да постојећи монетарни аранжман и кретања омогућавају одржавање ниске, стабилне и предвидиве инфлације, што је један од неопходних предуслова за одрживи економски раст.

У складу с најбољом међународном праксом, а ради транспарентне комуникације с јавношћу и очувања кредибилитета монетарне политике, ЦББиХ ће наставити с редовним провођењем овог истраживања и објављивањем резултата. Анкета се проводи на узорку групе банака и осигуравајућих друштава, а унутар тих институција се тражи компетента особа која може дати одговоре на анкету. Очекујемо да ће институције и даље имати позитиван однос, како се истраживање буде проширивало.

НОВЧАНИЦЕ

У оптицају додатне количине новчаница штампаних у 2019. години

Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) је 4.11.2019. године пустила у оптицај новчанице конвертибилне марке у апоенима од 10, 20, 50 и 100 КМ, додатно штампане у 2019. години. Новчанице наведених апоена, издање 2019. година, штампане су у складу с редовним активностима ЦББиХ, које имају за циљ осигурати довољно новчаница одговарајуће апоенске структуре за потребе готовинског промета у БиХ. Ново издање новчаница замијениће у оптицају новчанице претходних издања, које ће због дотрајалости током претходних година бити повучене из оптицаја.

Основна обиљежја новчаница штампаних у 2019. години остају иста као и на новчаницама претходних издања, с том

разликом што је на новом издању назначена бројчана ознака „2019“ као година штампања апоена и факсимил потписа гувернера ЦББиХ „Сенад Софтић“ је поред осталих апоена и на новчаници апоена 20 КМ која се први пут израђује након 2012. године. Такође, назив локације фрагмента стећка на наличју новчанице апоена 10 КМ, верзија Федерација БиХ, усклађен је с Одлуком о измјени Одлуке о основним обиљежјима и дизајну новчаница конвертибилне марке апоена 10, 20, 50 и 100 КМ, „Службени гласник БиХ“, 49/18. Новчанице претходних издања свих апоена, чији је квалитет задовољавајући у складу са стандардима ЦББиХ, и даље ће остати у оптицају као законско средство плаћања.

Штампање нових количина новчаница конвертибилне марке нема инфлацијски ефекат, јер ниједна КМ неће бити пуштена у оптицај без поштивања принципа валутног одбора, што значи да свака издата конвертибилна марка има покриће у страниј валути по фиксном курсу. Новчанице се у оптицај пуштају сукцесивно, односно према потреби, посредством главних јединица и филијала ЦББиХ.

СЕРВИСИРАЊЕ СПОЉНОГ ДУГА

Позитивно ревизорско мишљење за ЦББиХ

Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) је у свим материјално значајним аспектима поступала у складу с одредбама Уговора о сервисирању спољног дуга Босне и Херцеговине за 2018. годину, наводи се у Извјештају Канцеларије за ревизију институција Босне и Херцеговине који је извршио ревизију рачуна за сервисирање спољног дуга за 2018. годину.

Ревизија је подузета на основу Уговора о сервисирању спољног дуга који је закључен између Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине (МФТ БиХ) и ЦББиХ, на основу којег Министарство даје овлашћење ЦББиХ да, у складу с важећим прописима, у име и за рачун

Министарства обавља послове агента за сервисирање спољног дуга БиХ. Ревизија је извршена у складу с Међународним стандардима врховних ревизионих институција (ISSAI). Ови стандарди захтијевају да се ревизија планира и изврши на начин који омогућава да се ревизија у разумној мјери увјери да је ЦББиХ поступила у складу с одговарајућим одредбама Уговора о сервисирању спољног дуга који дефинише процедуре отварања рачуна, процедуре сервисирања (плаћања) спољног дуга, управљање рачуном, осигурање девизног покрића за отплате доспјелих анuitета у страниј валути, извјештавање Министарства о дневним промјенама и стању рачуна и свим трансакцијама везаним за рачун, као и функционисање система интерних контрола које осигуравају функционисање рачуна у складу с његовом намјеном и спречавају злоупотребе и неовлаштено коришћење рачуна.

ТРЕЗОРСКЕ АКТИВНОСТИ

Замјена трезорских машина

Наконведеног поступка јавне набавке, Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) је, са добављачем *Giesecke + Devrient Currency Tehnology GmbH*, Њемачка, склопила Уговор о набавци трезорских машина за потребе ЦББиХ, који је ступио на снагу од 30.10.2019. године. Наведеним уговором у трогодишњем периоду ЦББиХ биће испоручено укупно десет нових трезорских машина.

Овим процесом постепено ће бити замијењене постојеће трезорске машине за обраду новчаница које су у употреби дужи низ година у свим трезорима ЦББиХ и за које је престала или ће у скоријем периоду престати сервисна подршка од произвођача.

Код нове набавке ради се о машинама са основним функцијама, како слиједи:

- Осам desktop машина са могућношћу провјере аутентичности, бројања и сортирања новчаница по квалитет ће, као и са могућностима увезивања у софтверски систем извјештавања (машине за потребе главних јединица и Филијале Брчко),
- Једна desktop машина са опцијама провјере аутентичности, бројања и сортирања новчаница

по квалитету са додатним модулом и опцијом аутоматског уништавања новчаница неподобних за оптицај (машина за потребе Одјељења трезора),

- Једна велика самостојећа машина са опцијама провјере аутентичности, бројања и сортирања новчаница по квалитету, аутоматским модулом за паковања бунтова у фолију, опцијом аутоматског уништавања новчаница и софтвером који врши прикупљање података са машина које су у систему машинске прераде новчаница у свим трезорима (машина за потребе Одјељења трезора).

Трезори ЦББиХ свакодневно машински обрађују велике количине новчаница и од изузетне је важности да се машинском обрадом новчаница осигура адекватна провјера аутентичности новчаница, тачност и поузданост провјере количине пребројаних или уништених новчаница, као и сортирање новчаница по квалитету на подобне и неподобне новчанице за оптицај. Адекватном провјером новчаница штити се интегритет и квалитет домаће валуте у оптицају, као и репутација ЦББиХ.

ЦББиХ ће, набавком нових трезорских машина, осигурати да се процес машинске обраде новчаница настави обављати на високо софистицираној и квалитетној опреми за обраду новчаница која испуњава високе техничке карактеристике и захтјеве ЦББиХ.

ПОСЈЕТЕ

Гувернер ЦББиХ примио руководство Uni-Credit Bank

Гувернер Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ) др Сенад Софтић примио је 19.12.2019. године у посјету делегацију *UniCredit Bank* д. д. Мостар, предвођену новоименованом предсједницом Управе Амином Махмутовић, која је на тој позицији замијенила Далибора Ћубелу.

Овом приликом гувернер Софтић се захвалио гдину Ћубели на досадашњој успјешној сарадњи и успјешном вођењу

једне од системски битних банака у Босни и Херцеговини, те је пожелио много среће у раду новој предсједници Управе, која званично преузима нову позицију од 1.1.2020. године.

Овај сусрет је искоришћен и као прилика за размјену информација о најновијим кретањима у финансијском сектору Босне и Херцеговине, те изазовима с којима се сви учесници у процесу финансијског посредовања суочавају. Том приликом, гувернер Софтић је нагласио како ЦББиХ, у оквиру свог мандата, континуирано ради на побољшању финансијског сектора, те је присутне упознао о активностима које је ЦББиХ провела у посљедњих годину дана.

„Унапређења у платним системима Босне и Херцеговине и регистрима који се налазе у ЦББиХ, као и повећање обима и обухватности статистичких података које ЦББиХ прикупља, представљају значајну помоћ како креаторима политика

тако и комерцијалном банкарском сектору у доношењу квалитетнијих пословних одлука“, рекао је гувернер, додавши да је ЦББиХ почетком новембра у оптицај пустила нове серије новчаница КМ, чиме су значајно унапријеђени квалитет и сигурност готовине у оптицају.

ЦББиХ И ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

Одржан четврти састанак Управног одбора ЕСЦБ регионалног пројекта

У Народној банци Словачке 12.12.2019. године одржан је IV састанак Управног одбора Европског система централних банака (ЕСЦБ), регионалног пројекта, на којем су резимирани пројектни активности током 2019. године. Сви семинари су оцијењени као изузетно квалитетни, а посебно је похваљен одабир кандидата за семинаре. Истакнут је значај и квалитет семинара из монетарне политике који је одржан у Банци Италије, а који је пружио знања релевантна и за аналитичаре и за особље које ради у подручју инвестирања девизних резерви.

Што се тиче билатералних мјера за ЦББиХ, наглашено је да је ЦББиХ прва централна банка корисница пројекта која је почела с имплементацијом билатералних мјера. На састанку су потписани акциони планови за обје мјере. Прва билатерална мјера обухваћа стажирање у Централној банци Холандије у области управљање девизним резервама. Похваљена је ефикасност, брзина provedбе и сарадња ЦББиХ и Централне банке Холандије те квалитет и преданост службеника ЦББиХ. Друга билатерална мјера односи се на успоставу анкета о кредитним активностима банака као једну од директних обавеза ЦББиХ у процесу европских интеграција, на основу закључака са састанка Вијећа за економске и финансијске послове (*Ecofin*) из маја 2019. године. Билатералну мјеру реализује Служба за статистику монетарног и финансијског сектора Одјељења за статистику и публикације, уз подршку Народне банке Аустрије (*OeNB*).

ФИНАНСИЈСКА ЕДУКАЦИЈА И ИНКЛУЗИЈА

Сачињен План активности ЦББиХ за 2020. годину

У складу с Планом рада Стручног тима за финансијску едукацију и инклузију Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ), а у циљу планирања и реализације активности, сачињен је План активности овог тима за пружање услуге финансијске едукације и инклузије за 2020. годину. Овим документом се прецизирају активности и начин реализације истих у календарској 2020. години. Чланови Стручног тима су дефинисали активности, циљне групе, моделе реализације, рокове, потребне ресурсе те очекиване резултате активности финансијске едукације. Како би се уважили приједлози самих чланова Стручног тима, те поштивајући наведену сврху, дана 2.10.2019. године одржана је радионица за израду плана активности ЦББиХ за пружање услуге финансијске едукације и на истој је кроз интерактивну дискусију координатора и чланова тима, уз подршку спољних сарадника ангажованих од стране Европског фонда за југоисточну Европу (*EFSE DF*),

прецизирано неколико активности које ће бити у фокусу рада у 2020. години. Уз подршку *EFSE DF*, али и сарадњу с другим партнерима (Свјетска банка), намјера је саму услугу финансијске едукације учинити садржајнијом, редовнијом и доступнијом самим грађанима у БиХ.

ЦББиХ је одлучна да и у наредном периоду проводи активности финансијске едукације и инклузије, доприносећи већој финансијској писмености становништва у БиХ, али и индиректно финансијској стабилности у земљи. Приступ финансијској едукацији заснива се на три принципа: *Visibility* (репутација ЦББиХ), *Valorisation* (задовољство и признање од стране друштва), *Planning* (планирање и ефикасно пружање услуге).

Као саставни дио активности финансијске едукације и инклузије, ЦББиХ ће развити посебну online web платформу на којој ће бити доступне информације о активностима, креирани едукативни материјали те интерактивни приступ информисања о услузи – подношење приједлога или захтјева за коришћењем услуге. Активности наведене у овом плану ће, зависно од специфичности, бити јавно промовисане, посебно коришћењем званичних канала ЦББиХ на друштвеним мрежама, као и путем званичне web странице за финансијску едукацију.

РАДИОНИЦА

Оцјењивање радне успјешности у ЦББиХ

У складу с обавезом утврђеном Правилником о оцјењивању рада службеника Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ), а коју су у периоду од 1. до 31. јануара дужни провести оцјењивачи, ЦББиХ је, у оквиру Програма билатералне помоћи изградње капацитета (ВСС), организовала радионицу о теми „Оцјењивање радне успјешности у ЦББиХ“. Радионица

је одржана 12. 11. 2019. године у просторијама ЦББиХ, а предавачи су били др Зијада Рахимић, професорица менаџмента људских ресурса на Економском факултету у Сарајеву и Жељка Мајхер, директорица Дирекције за управљање људским ресурсима у Хрватској народној банци (ХНБ).

Фокус радионице био је на идентификацији проблема и грешака приликом оцјењивања и начина њиховог смањивања, а гошћа је одржала презентацију о управљању радном успјешношћу у ХНБ, искуствима и изазовима у овој области.

ФИНАНСИЈСКА ЕДУКАЦИЈА

Посјета студената Економског факултета Зеница ЦББиХ

У оквиру пројекта финансијске едукације, коју већ неко вријеме проводи Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ), ову институцију је 20. 11. 2019. године посјетила група од око 40 студената Економског факултета Зеница, с професорима.

О надлежностима и основним функцијама ЦББиХ студенте је упознао економски истраживач – експерт у Канцеларији водећег економисте ЦББиХ др Енвер Бацковић који је, у оквиру своје презентације, говорио о организацији, надлежностима и циљевима ЦББиХ, њеним функцијама, осврнувши се на крају на стални развој као кључ успјеха.

Своју захвалност студенти Економског факултета Зеница исказали уручивши захвалницу Стручном тиму за финансијску едукацију и инклузију ЦББиХ за допринос у организацији предавања за студенте овог факултета.

Стручни тим за финансијску едукацију и инклузију исказао је изузетно задовољство због чињенице да активности које проводи у области едукације и инклузије наилазе на позитивне реакције, посебно младих који исказују интересовање за свијет финансија, управљања новцем, монетарне политике...

РАДОВИ НА ЗГРАДИ ЦББиХ

Санација скулптура на улазу у објекат ЦББиХ

Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) крајем године почела је санацију скулптура на улазу у објекат ЦББиХ. Конзерваторски радови у првој фази подразумијевали су уклањање боје са скулптура на лицу мјеста. Радови су се изводили и на два лампиона од бронзе који су демонтрани с фасаде (радионички простори).

Током поступка уклањања боје са скулптура у овој фази радова у највећем дијелу се примјењивао физичко-механички поступак. Боја је уклањана различитим алатима, на начин како се не би угрозила површина бронзе и аутентична патина на њеној површини. Тако се нешто дебљи слојеви боје с рустикалних површина скидају круњењем и љускањем боје, док се танки слојеви с глатких површина скулптуре уклањају топлим зраком уз помоћ скапела и дрвених алатки. Ови поступци су у директној вези са сложеностју и потешкоћама скидања боје јер се она с неких позиција прилично лако скида а с других тешко.

Друга фаза радова подразумијевала је хемијски поступак а односио се на уклањање и пасивизацију соли.

Трећа фаза је била ретуш мањих оштећења и заштита фигура.

Аутор спољних и унутрашњих вајарских изведби које красе зграду ЦББиХ је Владимир Павлович Загородњик, руски умјетник. У свом богатом опусу радио је и на декорисању фасада јавних објеката и изради споменика у Београду, Ваљево, Сарајеву и Бањалуци. Заслужан је и за декорацију зграде филијале Државне хипотекарне банке у Бањалуци, касније

Службе државног књиговодства, а сада Палате Републике. За нову зграду филијале Државне хипотекарне банке у Сарајеву, саграђену 1930. године, а од 1997. ЦББиХ, повјерена му је дефинитивна израда спољне и унутрашње вајарске обраде. Извео је двије порталне бронзане фигуре с лампионима, које алегорички приказују декоративну умјетност и архитектуру, а фасадним рељефима представио је трговину, богатство, морепловство, индустрију, пољопривреду. Зграда ЦББиХ је 2009. године проглашена националним спомеником.

ЧИН ХУМАНОСТИ

Акција добровољног даривања крви у ЦББиХ

Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) и ове године се одазвала позиву Завода за трансфузијску медицину Федерације Босне и Херцеговине – Сарајево за добровољно даривање крви. Акција добровољног даривања крви организована је 11.12.2019. године. Службеници ЦББиХ већ годинама се одазивају на ову акцију са жељом и надом да ће њихова крв спасити нечији живот.

